

Bijlage V (a).

VERSLAG DER ALGEMEENE ZENDINGSCOMMISSIE.

AAN

DE EERW. SYNODE DER CHRIST. GEREK. KERK,
VERGADERD TE DORDRECHT, 19 AUG. VV. 1879.

Eerwaarde en geliefde vaders en broeders!

Het Verslag, dat wij U, namens de Zendingscommissie, hebben mede te deelen kan, hoewel het vele zaken te vermelden heeft, betrekkelijk kort zijn, omreden het in de vergaderingen der Commissie — uitgenomen de laatstgehoudene — besproken en beslotene voor een groot deel reeds in *de Bazwin* en onze andere bladen is gepubliceerd.

Laat ons beginnen met U mede te deelen welke broeders thans de Commissie vormen, die in de 6 jaren sints haar optreden, volgens besluit van de Synode te *Groningen*, telkens van leden verwisselde. Thans bestaat zij uit de Leeraars: S. SIJKENS voor *Groningen*; J. SEEGER voor *Friesland*; H. VAN HOOGEN voor *Drenthe*; W. H. GISPEN voor *Overijssel*; J. F. BULENS voor *Gelderland*; M. VAN MINNEN voor *Utrecht*; L. LINDEBOOM voor *N.Holland*; L. VAN DER VALK voor *Z.Holland*; D. K. WIELENGA voor *N.Brabant*; A. LITTOOIJ voor *Zeeland*. Leden van het Bestuur zijn thans: de br. BULENS, *president*; VAN MINNEN, *vice-president*; LINDEBOOM, *secretaris*; GISPEN, *vice-secretaris*. Op de vijf vergaderingen waren van de adviseerende leden, de broeders Docenten der Theol. School en de heer MULDER, steeds eenige, op een enkele allen, tegenwoordig.

Op de *tiende* Verg., te *Leiden*, 17 Oct. 1877, was de eerste zorg Uwer Commissie de regeling van een en ander met betrekking tot de installatie van den door de vorige Synode benoemden Zendingdirektor, ds. J. H. DONNER, die tot onze blijdschap de benoeming had aanvaard. Op die Verg. was ook ds. E. W. KING tegenwoordig. Na met dien broeder persoonlijk kennis gemaakt en nader gesproken te hebben over *Meester Cornelis* en ZEW's. beroepbaarstelling als Leeraar in onze Kerk — volgens besluit der vorige Synode, art. 91 — oordeelde de Comm. beide zaken te moeten scheiden. Ds. K. werd beroepbaar gesteld, en

kort daarna beroepen door de Comm. voor Evangelisatie te *Tilburg* vanwege de *Classis Genderen*; ZEW. werkt daar met ijver en niet ongezegd. Over al of niet aanvaarding van *Meester Cornelis* als station zou later worden beslist. — Tot uitvoering van de opdracht der vorige Synode — art. 92 — benoemde de Comm. uit haar midden een Subcomm. voor eene Christ. School te *Batavia*, met opdracht om te trachten een geschikt persoon te vinden en daarna gelden te verzamelen. Naar aanleiding van het feit dat de Ned. Geref. Zend. vereen. twee kweekelingen aan onze Opleidingschool had geplaatst, werd besloten, tot regeling van de voorwaarden der opname en van al wat met de Zendingsschool in betrekking staat, een Reglement voor die School te ontwerpen. Aangaande den Direktor werd al vast besloten hem tot adviseerend lid zoowel van het Bestuur als van de Commissie te benoemen en de correspondentie met den Zending, in overleg met en namens het Bestuur, hem op te dragen. Aan den avond van den dag had, in 't midden der Gemeente, de plechtige installatie plaats van den Zendingdirektor. De in zijne plaats benoemde president, Ds. BULENS, trad het eerst op en verrichtte het werk der bevestiging; daarna sprak de bevestigde zijne geliefde Gemeente, die hij ongeveer 27 jaren had gediend, en de Commissie en al de vergaderden toe, terwijl de Rector der Theol. School, Doc. VAN VELZEN, deze voor geheel de Kerk zoo gewichtige samenkomst met een korte toespraak en dankgebed besloot. Op deze zelfde Verg. had de Comm. het genoeg brieven van br. E. HAAN te lezen en te bespreken. Onze zending deelde daarin, behalve zijn, ook later herhaald en aangedrongen, afzandend oordeel over *Meester Cornelis*, goede tijdingen mede over den voortgang van zijn werk te *Batavia*; o. a. dat hij, kort geleden, de eerste Mahomedaansche vrouw had mogen doopen, en, voor rekening der vrienden te B., een tweeden inlandschen helper aanstellen; tot de aanstelling van een derde gaf de Comm. hem gaarne vergunning.

De elfde Verg. werd 27 Maart '78 gehouden, te *Kampen*. Ds. KING drong bij herhaling aan op eene beslissing in zake *Meester Cornelis*, en de Comm. oordeelde daarom aan zijn verzoek te moeten voldoen. 't Is U bekend dat de Comm. dien geheelen dag heeft besteed aan de bespreking van het voor en tegen der aanvaarding van de kleine Gemeente aldaar. 't Werd der Comm. duidelijk dat M. C. niet als een gewoon zendingsstation beschouwd zou kunnen worden en, vanwege de ligging in de nabijheid van br. HAAN's werkkring, *Kwitang*, ook niet zeer gewenscht ware. In verband met wat door vele Zendingsmannen in verschillende landen, en ook door onzen zending, geschreven is over de behoefte aan inlandsche arbeiders op Java, kwam echter de vraag

in overweging: zou de kleine Gemeente te M. C., met kerk en school, niet een geschikte plaats kunnen zijn voor de grondlegging eener School voor opleiding van inlanders tot zendelingen? 't Is U bekend dat de vrucht dezer bespreking was a) de overtuiging: wij moeten trachten O. Indië te bearbeiten door in Indië zelf tot zendelingen opgeleide inlandsche Christenen; b) de benoeming van br. L. LINDEBOOM, Sec. D. K. WIELENGA, tot „Leeraar te M. C. vooral met het oog op de opleiding van inlanders tot Zendelingen”, die echter beide verklaard hebben die benoeming niet te kunnen opvolgen. — Op deze Verg. werd nog goedgevonden voortaan de vakken, waarin de kweekelingen onderzocht moeten worden, vooraf onder de leden te verdeelen; alsmede om de Gemeenten, die verzuimd hebben voor de Zending te collecteeren, tot getrouwe behartiging van het belang der Zending op te wekken. En met erkentelijkheid vernam de Comm. de verklaring van den Zendingsdirektor, dat hij, zich het recht op het volle traktement voorbehoudend, thans slechts f 1800 wenscht te ontvangen, wjl hij te *Leiden* blijft wonen.

De *twaalfde* Verg. werd gehouden te *Rotterdam*, voor en na den tweeden *Zendingsdag*, 31 Juli en 1 Aug. 1878. Onder verwijzing naar het uitvoerig verslag, daarvan in de bladen gegeven, herinneren wij hier slechts dat aangaande *Meester Cornelis* besloten werd: geen nieuwe benoeming te doen van een „Leeraar enz.”; wel was de Comm. nog versterkt in de overtuiging van het wenschelijke der opleiding van inlanders, maar men oordeelde dat die stap wel wat te gewichtig was voor 't oogenblik, en dat het beter zou zijn *voorbereidend* te arbeiden, om later tot die gewenschte Opleiding op Java te kunnen komen. M. C. werd toen geheel losgelaten, waarvan aan Ds. KING en de Committee's der Free Church in *Schotland*, die, ingeval van aanvaarding, een ondersteuning hadden toegezegd, officieel kennis gegeven is. Aangaande onzen zending, wiens brieven van voortdurenden ijver zijnerzijds en veler belangstelling in zijn arbeid getuigden, werd besloten hem een nieuwen voorraad nederl. en fransche traktaatjes te zenden, en eenige wenken te geven met opzicht tot in zijn schrijven behandelde zaken betreffende onze Zending. Naar aanleiding van zijne mededeeling, dat hij, tot verdere herstelling van zijne trouwe echtgenoot, die door zware krankheid zeer verzwakt was, en ook tot verfrissing van zich zelve, met zijn gezin zich eenige weken naar *Depok* had begeven, besloot de Comm. hem, tot tegemoetkoming in die buitengewone en kostbare omstandigheden, f 500 toe te zenden, met de verzekering dat de Comm. ook later niet ongenegen zou wezen hem tot zulk een gezondheids-uitstapje, indien hij dat noodig mocht achten, in staat te stellen. Het examen der kweekelingen was vrij gunstig te noemen, doch

versterkte de Comm. in de overtuiging dat allengs naar meerdere scheiding van de litter. en theolog. vakken moet worden getracht; een meer geregelde voorafgaande litter. opleiding zal nu ook beter mogelijk zijn dan vroeger. Voor het volgende jaar werd de opleiding voor elk der kweekelingen in bijzonderheden geregeld, in de verwachting dat een der onzen ten volgenden jare het eind-examen zou kunnen doen. Tot een uitspanning en bevordering hunner praktische vorming vond de Comm. goed de kweekelingen, in gezelschap van den President, de Zendings-feestweek te Barmen te laten bijwonen. — Voorts werd nog besloten de Classes te verzoeken om een Zendings-correspondent te willen benoemen, tot opwekking in haar ressort van de liefde tot den arbeid voor de uitbreiding van 's Heeren Koningrijk in de Heidenwereld!

De missive, waarin dit verzoek tot de Classes is gebracht, is van dezen inhoud:

Aan de Eerw. Classes der Christ. Geref. Kerk.

Eerwaarde en geliefde Broeders!

De Zendingscommissie onzer Kerk heeft, in hare laatstgehoudene Vergadering, eenparig de wenschelijkheid uitgesproken dat: in *elke Classis een Zendings-correspondent* voor de *belangen* der Zending onder de Heidenen mocht helpen arbeiden.

Zij oordeelde dat de keuze en benoeming behoorde overgelaten te worden aan de Classicale Vergaderingen zelve, die ook het best kunnen beoordeelen wie der broederen in haar midden voor deze gewichtige taak het meest geschikt is.

Ter bereiking van het doel der Zendingscommissie zullen deze Zendingscorrespondenten zich ten taak moeten stellen:

a. In hun ressort de belangstelling in de Zending, door alle goede en doelmatige middelen, op te wekken en te voeden.

b. In 't bijzonder om de Gemeenten der Classis op hare Voorjaarsvergadering de zorg voor de *Pinkster-collecte* aan te bevelen, en om die Gemeenten, welke te dezen opzichte niet „vurig van geest” maar „traag in het benaarstigen”, mochten bevonden worden, aan te sporen om dezen arbeid voor 's Heeren Rijk meer getrouw te behartigen.

Hierdoor, hoopt de Commissie, zal de Zending, in 't bijzonder die onzer Kerk, allengs een ruimere plaats verkrijgen in het hart der Gemeenten en een vaste plaats op de *Agenda* onzer Kerkelijke Vergaderingen.

Nu kan dit nog niet van alle Kerkeraden, Classes en Provinciale Vergaderingen worden gezegd. Hier en daar wordt nòch van geldelijke bijdragen, nòch van arbeid voor, en kweeking van liefde tot de Zending veel — indien ook nog maar iets — gezien. Geve de Heere dat weldra dergelijke klachte een leugen kunne heeten!

Tot bevordering van het doel acht de Zendingscommissie het zeer gewenscht dat de Classicale Zendingscorrespondenten zich met het lid der Commissie, dat voor hunne Provincie zitting heeft, in betrekking stellen. Aldus zal ook de Zendingscommissie beter op de hoogte komen van wat in den boezem der Kerk ten opzichte der Zending omgaat, en zullen hare beraadslagingen en besluiten meer kunnen rekenen met- en wortelen in de behoefte, de kracht, de liefde, der Kerk.

Wij hebben dus het genoegen UEw. uit te noodigen zoo spoedig mogelijk een Zendingscorrespondent te willen benoemen, met opdracht als boven omschreven.

Tevens verzoeken wij U aan den Secretaris naam en woonplaats van den benoemden broeder te willen melden. Voorts bevelen wij de Zending in Uw aller voortdurende liefde en gebeden.

Met hartelijke broedergroete en toebidding van 's Heeren zegen over al Uwen arbeid voor Zijnen Heiligen Naam.

De Algemeene Zendingscommissie der Christ. Geref. Kerk.

Namens Haar,

(get.) L. LINDEBOOM,
Secretaris.

ZAANDAM, 12 September 1878.

Eenige nadere bepalingen aangaande den Zendingsdag zijn reeds doelmatig gebleken. Voor een oproeping van aspirant-Zendingskweekelingen achtte de Comm. thans weder den tijd gekomen.

De *dertiende* Verg., te *Utrecht*, 30 Oct. 1878, was dan ook hoofdzakelijk gewijd aan het onderzoek van een zevental aspiranten, van welke twee voor een proeftijd tot de volg. Verg. werden aangenomen, nl. G. DEKKER van *Broek op Langendijk*, en F. DE BOER uit *Akkrum*. De vooruitgaande toestand der Kas,

ook nog sedert de vorige Verg., waarop onze hooggeachte Penningmeester, Ds. DE MOEN, een nauwkeurig verslag had gegeven, moedigde de Comm. aan tot dezen stap. Verder werd het *Reglement-concept* vastgesteld, dat de Comm. thans aan Uwe Vergadering ter beoordeeling voorlegt. De Comm. voor een Christ. School te *Batavia*, wier mandaat op de vorige Verg., tengevolge der mededeeling dat zij weinig had kunnen doen, inzover gewijzigd was dat zij nu eerst zou trachten eenig kapitaal te verzamelen, deelde mede eerstdaags een circulaire te zullen verzenden aan de Gemeenten en aan particuliere bekende vrienden der Zending. Die circulaire is ook in de bladen geplaatst. Het resultaat van die opwekking zal de Penningmeester der Comm. *ad hoc* u straks mededeelen. Uwe Vergadering beslisse wat verder te dezer zake gedaan moet worden. — Aangaande het verzoek aan de Classes tot benoeming van een Zendingcorrespondent deelde de Secret. mede, van ongeveer de helft der Classes kennisgeving van een benoeming te hebben ontvangen; doch ook — dat de Classes *Goes* en *Bergen-op-Zoom* het bezwaar hadden geopperd: dat wel de Synode maar niet de Zendingcommissie bevoegd was zulk een verzoek te doen. De Comm. besloot daarom deze zaak aan Uwe uitspraak te onderwerpen.

Onze laatstgeh. Verg. te *Leeuwarden*, 31 Juli en 1 Aug. j.l., werd voorafgegaan door den Zendingdag, waarvan een uitgewerkt verslag dezer dagen in de bladen verschijnt. Gelijk vroeger ging ook nu een bidstond met de Gemeente vooraf. De voornaamste arbeid dezer Verg. bestond in driërlei examen. A. van de Zendingkweekelingen; de Comm. had het voorrecht den kweekeling A. DELFOS voor de uitzending bekwaam te kunnen verklaren; en insgelijks de kweekelingen der *Ned. Geref. Zendingvereeninging* J. J. VAN ALPHEN en J. WILHELM. Voor onzen anderen kweekeling, D. HUYSING, was de uitslag ook naar wensch, daar hij geacht kon worden in eenige vakken afdoend examen te hebben gedaan. Wat de *uitzending* van br. DELFOS betreft, hieromtrent had de Comm. nog geen genoegzame gelegenheid om te overwegen en te beraadslagen. Zoo de Heere wil, zal zij in Januari 1880 een vergadering houden ten einde over die gewichtvolle zaak nader te handelen. Gaarne wenscht zij het oordeel der Synode over de plaats, waarheen hem te zenden, te vernemen. Br. D. gaat intusschen voort zich te *Leiden* verder te oefenen in sommige theolog. vakken, benevens in de Maleische taal en de beginselen der geneeskunde.

Het onderzoek van de proef-kweekelingen bracht de Comm. tot de overtuiging dat het voor br. DE BOER zelven en voor onze Zending 't wenschelijkst was hem los te laten, daar men niet bevestigd werd in de aanvankelijke verwachting dat hij een bekwaam

zendeling zou kunnen worden. De andere broeder, G. DEKKER, gaf wel blijken van een goeden aanleg voor de studie, doch de Comm. achtte het, ook met het oog op zijn nog zeer jeugdigen leeftijd (17 jaar), het best om nog geen beslissing omtrent hem te nemen, maar den proeftijd tot de volg. Verg. te verlengen, in de hoop alsdan ook meer duidelijke blijken van datgeen wat den zendeling eigenlijk kenmerkt bij hem te mogen opmerken.

In het begin dezes jaars had Uwe Comm. de droefheid dat de kweekeling D. J. HENGEVELD zich gansch onbetamelijk gedroeg, waarom hij eerst door den Direktor weggezonden en later door de Commissie bepaald ontslagen werd. Die omstandigheid had de Comm. er toe geleid op nieuw een oproeping van adspiranten te doen. Wederom waren zeven jeugdige broeders opgekomen, onder wie een, die ook reeds den vorigen keer verschenen was. De Comm. maakte met genoegen met deze broeders kennis; had de Kas het toegelaten, dan had zij wellicht nog een of twee meer voor een proeftijd aangenomen; nu meende zij zich te moeten bepalen tot twee van hen, die, zoo wij hopen, de plaats van den ontslagen kweekeling en die van den niet-aangenomen proef-kweekeling blijvend zullen innemen. Deze nieuw aangenomen proefkweekelingen zijn: A. BOLWIJN uit *Groningen*, en J. VELTMAN uit *Drachten*. Bij het onderzoek van adspiranten moet uwe Comm. gedurig de opmerking maken dat, ook bij goeden aanleg en begeerte om den Heere te dienen, datgeen wat eigenlijk den geboren zendeling schijnt aan te duiden, minder duidelijk en in geringere mate geopenbaard wordt. Wel hebben wij steeds te bidden dat de Heere zelf den echten Zendingegeest op ons uitgiete; dat Hij tot ons brenge adspiranten met een warm Zendingshart en den eigenaardigen aanleg en eigenschappen, voor een Zendeling, in onderscheiding nog van een Evangeliedienaar in eigen land, zoo noodig. Moge dit de vrucht zijn van onze gedurige teleurstelling op dit gebied: dat de behoefte aan de werking van en leiding door 's Heeren Geest door ons en geheel de Kerk in klimmende mate beseft worde en ons tot bidden zonder ophouden in den geloove bewege! Moge geheel de Kerk en elk geloovige het recht verstaan dat wij, ja, geld, meer geld, veel geld, noodig hebben om 's Heeren wil, doch dat inzonderheid het biddend hart des volks onmisbaar is, zoowel voor br. HAAN met de zijnen als voor den Zendingdirektor met de kweekelingen en de Commissie, op wie de gewichtvolle zorg voor de belangen onzer Zending rust, zal ons aller arbeid gedijen tot eer des Heeren, tot uitbreiding van Zijn Rijk onder de volken der aarde, en der Kerk zelve tot sieraad en vreugde en versterking harer levenskracht!

Br. HAAN had voor deze Verg. een uitvoerig en belangrijk jaarverslag gezonden, dat grootendeels beschouwingen inhoudt over

den toestand in Indië, in 't bijzonder over het onderwijs en de scholen. Hij drukt bij vernieuwing den wensch uit naar het spoedig tot stand komen eener Christ. School te *Batavia*, en verblijdt zich reeds in de hoop daarop. De hoofdinhoud van dit schrijven wordt eerstdaags, voorzoover dit daarvoor geschikt is, in de bladen, aan de Gemeenten medegedeeld.

Aangaande zijn arbeid deelde br. H. mede dat die niet ongezegd voortging; o. a. verrastte hij ons met de tijding dat hij begonnen was aan 4 jeugdige inlanders eenige opleiding te geven; tot vergoeding der noodwendige kosten hiervan werd hem, op zijn verzoek, f 15 per maand toegestaan, terwijl ook de door hem voorgestelde verhooging van het traktement met f 10 per maand van een zijner helpers, die de school waarneemt en hem van grooten dienst is, werd goedgekeurd; die helper geniet thans f 40 per maand.

Als bijlagen tot zijn schrijven kwamen in de Verg. ook in bespreking een correspondentie, door br. H. gevoerd tot informatie naar een geschikte plaats van vestiging voor br. DELFOS; alsmede een missive van den Kerkeraad zijner kleine Gemeente, die ons kennis gaf van een bijzonder geval van aanneming eener inlandsche vrouw, waarover de Comm. haar oordeel aan br. H. en den Kerkeraad zal doen weten; de Comm. beseft allengs meer dat de zendelingen dikwerf in zeer moeilijke gevallen komen, vanwege de toestanden in die Heidenwereld, waar, gelijk vooral in onze Oost, zoovele naamchristenen het voorbeeld van grove zonden geven in plaats van den Naam des Heilands te verheerlijken en aangenaam te maken in de oogen der Heidenen en Mahomedanen.

Ook vroeg de Kerkeraad van onze Zendingsgemeente het oordeel der Comm. over eene door hem gemaakte bepaling van vereischten voor de toelating van inlanders tot het ontvangen van den Heiligen Doop. De Comm. besloot eenige wenken te geven en voorloopig de proefneming daarmede aan de broeders over te laten, om later daarover nader te handelen.

De Comm. houdt sinds de laatste twee jaren, en voortaan, hare jaarvergadering in de laatste week van *Juli*, in plaats van, zooals vroeger, in de Pinksterweek; om den jaarcursus voor de kweekelingen niet ontijdig af te breken, en om andere redenen, die dit verkieselijk doen achten. De volg. Verg. en Zendingdag — die nu de Verg. voorafgaat, opdat deze haar arbeid onafgebroken kunne voortzetten — zal, zoo de Heere wil, in *Noord Holland* gehouden worden.

Met betrekking tot hare Vergaderingen heeft de Comm. U nog het voorstel te doen. dat de adviseerende leden, voor wie het

meermalen bleek ondoenlijk of althans moeielijk te zijn *allen* de Vergad. bij te wonen, mogen kunnen volstaan met zich door twee hunner te vertegenwoordigen.

Het zal U, geliefde vaders en broeders, uit het gehoorde duidelijk zijn, dat Uwe Comm., sedert de vorige Synode, veel arbeids en zorge gehad heeft. Ook nu waren er teleurstellingen en bezwaren, die de Heere voor de Zending en voor wie in dit heerlijk werk arbeiden, bijzonder noodig schijnt te achten. Alle Kerken en Vereenigingen weten daarvan te verhalen, vooral uit den eersten tijd. Zullen wij daardoor ons laten ontmoedigen? Of veel eer erkennen dat het welverdiende kastijdingen zijn en beproevingen, die openbaar moeten doen worden of onze belangstelling in de Zending de vrucht is der ware liefde tot God en de menschen, der gewortelde overtuiging dat de Zending de heilige roeping en 't onschatbaar voorrecht is der Kerk van CHRISTUS? O, hoe menige klacht zou worden gesmoord, hoe menig offer nog blijmoedig gebracht, indien de belijders der genade Gods in CHRISTUS meer gevoelden wat het zegt: uit vrije ontferming door God met het dierbaar Evangelie bekend te zijn gemaakt, en als onwaardigen en doodschuldigen niet minder dan de ruwste heidenen, te worden gezaligd. „Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet!” O, dat de schreiende nood van de duizend millioenen Heidenen al Gods volk meer en meer op het harte worde gebonden door den Koning der koningen zelve, die ook „het Licht der Heidenen” is, en voor Wien eenmaal alle knie zich zal buigen, op Wien de einden der aarde wachten!

Wel betaamt het ons den Heere in ootmoed te danken voor de ondersteuning en den zegen, waarvan wij ook tot u mochten spreken. Zijn Naam alleen ontvang de dank voor wat de Comm., de Zendeling en de Direktor met de kweekelingen, de Gemeenten en de Vereenigingen in haar midden naar Zijnen wil mochten arbeiden! En gemoedigd gaan wij voort. De liefde tot de Zending — moge zij hier en daar nog sluimeren of ontbreken — is in de meeste Gemeenten merkbaar en toenemend; ook de inkomsten geven daarvan getuigenis. Wortele die liefde steeds dieper, dan vloeien de gaven vanzelf, naar de mate van ieders vermogen.

En nu, broeders, de Heere geve U wijsheid in de beraadslaging over een en ander, dat wij U ter beslissing voorstelden, en zegene al Uwen hoogst belangrijken arbeid voor Zijne duurgekochte Gemeenten. Bloei Zijne Kerk allerwege en kome Zijn Rijk weldra tot de verste Heidenen en buige ook Israël eerlang voor zijn Verlosser! Worde het onze Kerk vergund door Hem, die zoo goed is en zoo mild, dat na korten tijd naar

Oost en West en Zuid en Noord, althans één, door onze Kerk uitgezonden, Evangeliebode moge heentrekken met de blijmare der verzoening op de lippen — weldra door velen gevolgd! Aan alle zijden moet de aarde bezaaid worden met het woord des vredes. Alle volken moeten opgezocht worden en genoodigd tot het Lam Gods, Wien eeuwig het hallel der verlostent „uit allen geslachten en tale” zal worden toegezongen! De Heere verwaardige ons allen uit genade daartoe te mogen medearbeiden!

Uwe heilbiddende dw. broeders in Hem,

Namens de Algemeene Zendingscommissie,

De Comm. van Rapport,

M. VAN MINNEN,

L. LINDEBOOM.

Dordrecht, 22 Aug. 1879.

Bijlage V. b.

Eerwaarde broeders!

De subcommissie voor de stichting van eene *Christelijke School te Batavia* zal u slechts weinig van uwten kostelijken tijd ontrooven, temeer omdat haar arbeid en de resultaten daarvan in enkele regels kunnen worden zamengevat.

Ingevolge besluit der Synode te U., art. 92, benoemde de Zendingscommissie de broeders DD. WIELENGA, VAN DER VALK en v. MINNEN als Comm. voor bovengenoemde School.

Deze Commissie stond voor eene moeielijke taak, en al aanstonds deed zich de vraag voor: hoe te handelen?

De opdracht der Comm. sprak van: „Oproeping van onderwijzers;” maar al spoedig, ook na bespreking met eenige onderwijzers, bleek dat zij allereerst financiën behoefde om tot eenig resultaat te leiden.

In nader overleg met de Zendingscomm. en volgens 't verslag van den secretaris — besloot zij later te trachten gelden te verzamelen, om dan naar bevind van zaken te handelen.

De uislag harer pogingen is niet bemoedigend. Ruim 800 exemplaren der circulaires, u bekend, werden verzonden, aan al de Kerkeraden, verschillende corporatiën in onze Gemeenten, en aan velen daarbuiten, waarop tot heden slechts eene som van ruim f 300 door den penningmeester ontvangen is.

Een 20tal Kerkeraden zond ons Collecten of gaven uit de Gemeenten; het overige, het meeste, werd ons toegezonden door Christelijke Jongelings- en enkele andere Vereenigingen. Op een 300 tal circulaires onder broeders of Vereenigingen buiten onze

Gemeenten verspreid, werd alleen door den heer I. ESSER ons de toezegging gedaan eener jaarlijksche bijdrage, en door een predikant, uit Batavia gerepatrieëerd, een belangstellend schrijven gezonden.

In het algemeen kunnen wij zeggen dat de oprichting eener Christel. School voor M. U. L. O. te *Batavia* in onze Gemeenten en daarbuiten weinig bijval vindt. Bewijzen daarvan zijn een tal van brieven, vol bezwaren en vermaningen tot voorzichtigheid, terwijl sommige Kerkeraden, bij het zenden hunner gaven, den penningmeester verzochten, bij eventueel mislukken der onderneming, de gelden te restitueeren.

Voor 't overige, waarde broeders, heb ik de eer u te verwijzen naar het verslag van den Secretaris der Zendingscommissie.

Namens de Comm. *ad hoc*:

DORDRECHT,
22 Aug. 1879.

M. VAN MINNEN,
penningmeester.

Ontvangsten.

Voor de stichting van een *Christ. School* te *Batavia*,

Door tusschenkomst van Ds. Lindeboom, van de Kinderzendingsvereniging „'t Heidenbusje” te Zaandam	f 20.
door idem	2.
van eene weduwe te <i>Zaandam</i>	1.
„ den heer BR. te <i>Ilp</i>	2.
„ de Redaktie van „De Vrededebond”	6.
door Ds. W. Doorn uit 's <i>Gravenhage</i>	2.50
van Mevr. M. te <i>Utrecht</i>	1.
„ J. de Winter, Jongel.ver. te <i>Pernis</i>	5.
„ Ds. W. Doorn van den heer v. D.	1.25
„ N. N. te <i>Voorthuizen</i>	2.50
„ A. F. Overkamp te <i>Ter Schelling</i>	1.25
„ Ds. T. Pilon te <i>Heemse</i> , collecte op 't jaarfeest der Jong. Vereen.	6.27
„ Ds. S. A. v. d. Hoorn te <i>Tiel</i>	1.50
Uit het Zendingsbusje van een Catechisant	1.50
„ J. C. Westering	50
„ P. Jongeneel	1.50
„ A. v. Andel	1.
„ Mej. Numans	1.
„ „ Rijnbeek	1.

Transport f 58.77

	<i>Transport f</i>	58.77
Van Mej. C. van der Zee	-	50
" " C. de Hoogh.	-	1.
door Ds. Sluyter, Coll. v. d. Gem. <i>Boskoop</i>	-	10.
" H. de Bree, <i>Haarlemmermeer</i>	-	3.
" Chr. Jongv. te <i>Broek op Langendijk</i>	-	3.15
" H. C. Montagne Jongel.Ver. te 's <i>Bosch</i>	-	5.
" A. Franken " " te <i>Hazerswoude</i>	-	25.
" Ds. C. G. de Moen te <i>Doesborgh</i>	-	3.
" Christ. Ger. Gem <i>Klundert</i>	-	21.86
" Doc. Noortzij van D. H. te A.	-	25.
" Ds. D. K. Wielenga van een Zendingkransje te <i>Amsterdam</i>	-	10.
" E. D. v. M. te A.	-	2.50
Van de Chr. Jongv. te <i>Heerenveen</i>	-	4.39
" " " te <i>Bedum</i>	-	20.
" " " te <i>Middelburg</i> , Spr. 23 : 23	-	5.
" Ds. C. G. de Moen, <i>Doesborgh</i>	-	8.50
" " J. W. te Bokkel te <i>Geesteren</i>	-	13.14 ⁵
" br. Kr. te <i>Zaandam</i>	-	1.
" N. N. te <i>Grijpskerke (Zeeland)</i>	-	2.50
" Jonged.v. „ <i>Martha</i> “, <i>Zaandam</i>	-	2.50
" Ds. Sijpkens te <i>Delfzijl</i>	-	28.75
" Mej. Wed. Vos—Numans te <i>Tiel</i>	-	1.
" Ds. L. Lindeboom, Coll. te <i>Zaandam</i>	-	52.40
" " " uit Zond.busjes v. Jachin, <i>Zaandam</i>	-	2.
" " Bramer te <i>Boxum</i>	-	2.50
" " v. Anken <i>Haarlemmermeer</i>	-	3.25
" Uit de Zendingbusjes van de Zondagscholen v. „ <i>Jachin</i> “ te <i>Zaandam</i>	-	8.23
" Anna v. D. te K. a. d. Z.	-	1.20
" de Gem. <i>Koudum</i> , Coll. bij het biduur voor de Synode	-	16.57 ₅
" Mej. wed. Tutertien te <i>Vrieseveen</i>	-	2.
" den heer G. Aman Jr. te idem	-	3.
" Ds. M. H. K. Mol, Coll. van de Gem. <i>Krabbendam</i>	-	9.51
" Catechisatiebus " "	-	6.49
" Ds. C. G. de Moen te <i>Doesborgh</i> van N. N. te K.	-	12.50

Te zamen f 370,22

		<i>Transport f</i> 370.22
	Toegezegde jaarl. bijdragen van Ds. S. A.	
	v. d. Hoorn te <i>Tiel</i>	- 1.
van	den heer L. v. Andel	- 1.
"	Mej. J. B. de Hoogh.	- 1.
"	" Heijstek	- 1.
"	Mej. Wed. Vink	- 1.
"	T. H. Wagner	- 1.
"	Th. de Jonge	- 1.
"	H. v. Andel	- 1.
"	de heer I. Esser te 's <i>Hage</i>	- 10.
"	Christ. Jongs.v. te <i>Heerenveen</i>	- 10.

Totaal f 398.22

Namens de Comm. *ad hoc*.

M. VAN MINNEN,

penningmeester.

BUITENLANDSCHE ZENDING.

S T A A T

van ONTVANGST en UITGAAF, ten behoeve der Zending van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland van 1 Januari 1877 tot U°. December 1877.

Prov. GRONINGEN.		<i>Transport</i> f 416,88 ⁵	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Zuidbroek	f 13,35	't Zandt	f 28,42
Uithuizen	30,63	Woldendorp	4,50
Houwerzijl	24,00	Stedum	17,00
Onstwedder Mussel	5,00	Leek	17,12
Middelstum	40,71	Uithuizermeeden W. G.	38,61 ⁵
Uithuizermeeden O. G.	19,23 ⁵	Wildervank	37,94
Leens	23,00	Onstwedde	11,30
Baflo	12,00	N. Pekela	20,40 ⁵
Oldekerk	12,30	Ulrum	15,01
Marum	14,81	Oldehove	12,38 ⁵
Sauwert	15,50	Bedum	55,55
Grootegast	15,05 ⁵	Schildwolde	18,25
Thesinge	27,25	Niezijl	17,39
Haren	15,50	Zevenhuizen	3,76
Stadskanaal	7,78 ⁵	Stroobos	12,75
Delfzijl	30,00	Zuidhorn	6,28 ⁵
Appingedam	20,01 ⁵	Hoogkerk	13,25
Spijk	42,04 ⁵	Warffum	14,61 ⁵
Bierum	48,70	Scheemda	16,00
	<i>Transportere</i> f 416,88 ⁵		<i>Transportere</i> f 777,43

<i>Transport f</i> 777,43		<i>Transport f</i> 346,65	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Midwolda	13,60 ⁵	Hallum	40,00
Meeden	10,37 ⁵	Koudum	27,70
Veendam	25,60	Ureterp	6,20
N. Beerta	5,86	Oldeboorn	4,00
Winschoten	15,00	Dragten	15,58
O. Pekela	16,52	Drogeham	7,85
Garrelsweer	58,25	Wolvega	10,04
Ten Post	23,80	Leeuwarden	35,85
Siddeburen	14,53	Blija	7,22 ⁵
Groningen	34,16 ⁵	Haulerwijk	7,45
Ten Boer	15,17	Holwerd	4,27
Sappemeer	10,27 ⁵	Duurswoude	2,39 ⁵
Kielwindeweer	15,74	Britsum	29,53
Aduard	10,75	Westergeest	5,54
Ezinge 2 Coll.	32,63	Bergum	16,00
Pieterburen	40,50	Heerenveen	20,59
	<i>f</i> 1120,20	Harlingen	27,28
		Franeker	25,00
		St. Anna Parochie	19,33
Prov. FRIESLAND.		Arum	17,02 ⁵
Gemeenten.		Sexbierum	10,35
Leeuwarden	<i>f</i> 18,00	Minnertsga	12,30
Donkerbroek	3,28	Veenwoudsterwal	6,67
Suawoude	11,00	Burum	25,00
Boxum	33,55	Ferwerd	19,89
Sneek	50,60	Rottevalle	8,25
Wanswerd	22,00	Kollum coll. bidstond	16,10
Dokkum	24,22	Hollum, Ameland,	4,60
Lioessens	25,17	Idskenhuizen	15,25
Mildam	23,05		<i>f</i> 793,91 ⁵
Beetgum	17,50		
Scharnegoutum	9,75	Prov. DRENTHE.	
Marrum	25,63	Gemeenten.	
Kollum	21,80	Dedemsvaart	<i>f</i> 38,77
Wirdum	23,35	Gees	12,02
Lippenhuizen	3,50	Aalden	7,00
Joure	5,50	Koevorden	6,40
Oudega	10,00	Appelscha	3,50
Bolsward	18,75		
	<i>Transportere f</i> 346,65		<i>Transportere f</i> 67,69

<i>Transport f</i> 67,69		<i>Transport f</i> 228,135
Gemeenten.		Gemeenten.
Smilde 28,30	Steenwijk 11,05	
Vries 7,60	Kampen 46,855	
Borger 6,35	den Ham 20,00	
Emmen 20,00	Dalfsen 14,28	
Dwingelo 9,37	Langeslag 12,13	
Nijeveen 11,26	<i>f</i> 332,45	
Diever 17,76	Prov. GELDERLAND.	
Meppel 22,50	Gemeenten.	
Schoonebeek 13,45	Doesborgh <i>f</i> 5,005	
Beilen 11,765	Zutphen (Komsteeg) 11,475	
Westerbork 2,50	Barchem 5,25	
Ruinerwold en Koekange 19,80	Wapenveld 5,40	
Gasselter Nijveen 18,53	Hatterem 21,45	
Hoogeveen 35,405	Winterswijk 16,30	
Hijken 3,075	Arnhem 15,25	
Hollandsche Veld 5,00	Wezep 8,00	
Nieuw Amsterdam 3,50	Heerde 5,00	
Assen 28,92	Beekbergen 6,03	
Roden 5,66	Velp 20,17	
<i>f</i> 338,435	Apeldoorn 28,25	
Prov. OVERIJSEL.	Geesteren 13,06	
Gemeenten.	Zutphen (Kolenstraat) 8,815	
Vriesenveen <i>f</i> 7,25	Tiel 4,97	
Zwolle 63,50	Heerde (coll. bij' tafscheid van Ds. Alting) 7,745	
Deventer 10,00	Varsseveld 32,50	
Heemse 25,00	<i>f</i> 214,67	
Genemuiden 13,06	Prov. UTRECHT.	
Enschede 10,62	Gemeenten.	
Vroomshoop 10,00	Breukelen <i>f</i> 9,05	
Holtén 10,00	Spakenburg 48,59	
Zwartsluis 12,50	Utrecht 23,25	
Staphorst 8,50	Amersfoort 11,45	
Rouveen 19,37	Kockengen 12,75	
Ambt Vollenhove 7,22	Harderwijk 7,78	
Hasselt 13,115	Oud-Loosdrecht 5,00	
Zalk 5,00		
Lutten 13,00		
<i>Transportere f</i> 228,135	<i>Transportere f</i> 117,87	

<i>Transport</i> f 1089,65		<i>Transport</i> f 276,04	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Oude Wetering	5,47	Tholen	10,00
Katwijk aan Zee	13,80	Oosterland	6,00
Sassenheim	6,445	Veere	7,82
Oost Barendrecht	4,68	Bergen op Zoom	9,495
Waddinxveen	11,57	Haamstede	4,41
Zegwaard	11,50	Middelburg (P. S.)	22,00
	<hr/> f 1143,115	Kruiningen	9,60
		Camperland	14,81
		Baarland	6,00
			<hr/> f 366,175
Prov. ZEELAND.		Prov. N.-BRABANT.	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Axel	f 24,02	's Hertogenbosch	f 37,05
Ter Neuzen	25,00	Klundert	17,73
Zaamslag	4,70	Nieuwendijk	48,00
Goes	52,39	Almkerk	24,00
Meliskerke	6,30	Dinteloord	18,50
Vlissingen	3,70	Dussen	13,00
Heinkenszand	2,20	Heusden	10,67
Zierikzee	17,50	Capelle met Sprang	9,00
Rilland	18,03	Waardhuizen	5,47
Krabbendijke	9,70	Werkendam	16,00
Nieuwedorp	14,75	Veen	9,58
Bruinisse	7,75	's Gravemoer	3,50
Serooskerke, Walch.,	10,00	Zevenbergen	9,25
" " nagek.	5,00		
Oud Vossemeer	13,10		
Wolphaartsdijk	10,65		
Middelburg (L. D.)	51,25		
	<hr/> f 276,04		<hr/> f 221,75

Bijzondere Bijdragen.

Nieuwjaarsgiften van X.	f 1,50
Door Ds. Kremer te Wanswerd van de Vereeniging voor in- en uitw. Zending	10,00
Van de Jongedochtersvereen. „Lydia” te Nieuwediep	2,50
Door Ds. Broekhuizen te Oldekerk, de helft eener kerstcoll.	4,72
	<hr/> f 18,72

	<i>Transport f</i> 18,72
Door ds. de Visser te Helder gev. in het kerkzakje met opschrift „de Heer is goed„	f 5,00
Door ds. Donner, van de penningmeesteresse Dorcas te Leeuwarden, A. G. van den Santheuvel van Andringa de Kempenaer	25,00
Door ds. Nieuwenhuis te Giessendam van N. N. te Herwijnen	2,00
Door K. Woltman te Nijeveen, van de Jongel. Ver. aldaar	6,81
Door H. Steenhuis te Hoogeveen, uit de Zendbus ten zijnen huize	2,00
Van een vrouwen gezelsch. aldaar	4,00
Door den Hoofdonderw. A. v. d. Berg te Hazerswoude wekelijks verz. door zijn leerling A. Francken	10,00
Door Mej. de Wed. de Vos te Tiel van de Vrouwen Zend. Vereen. tot aankoop eener woning voor Haan	10,00
Door ds. Mol te Dirkshorn van de Jonged. Vereen.	10,00
Door ds. H. Dijkstra te Gees, van de Chr. Jong. Vereen: „Onderzoekt de Schriften„	6,00
Door ds. Sluiter te Boskoop van J. van Veen	1,00
Van C. de Haan te Rijsoort een Nieuwjaarsdankoffer	3,00
Van de Chr. Jong. Vereen. te Dinxperlo A. Oversteeg Pres.	3,68
Door den diaken. A. Verhoeven te Dordrecht, 1/5 ged. der Coll. geh. in de vereen. bidstonden in de week der gebeden, van de Chr. Ger. Gem. afd. Kromhout	32,00
Door P. Woldijk van de Hulp. Zend. Vereen. te Aduard	30,00
Door ds. Bronsema te Wapenveld van de kind. der Zond. School	2,71
Van N. N.	2,00
Door ds. J. Thijs uit het Zond. Schoolbusje te Hasselt	8,13 $\frac{1}{2}$
Door R. Medema van de Chr. Jong. Vereen.: „Timotheus„ te Middelstum	60,00
Van de Jongel. Vereen. te Koevorden	6,00
Door ds. Douma te Dragten van A. K. de Jong te Rottevalle	5,50
Door ds. Dijksterhuis te Uithuizermeeden, gev. in het kerkzakje	4,00

Transportere f 257,55 $\frac{1}{2}$

Bijlagen.

	<i>Transport f</i> 257,555
Door R. Vos te Uithuizermeeden van een godsd.- gezelschap	12,00
Door Ds. Donner van Mej, W. te Z.	2,00
" " " " de Chr. Jongel. Vereen. te Middelburg Spreuk 23 : 23 door A. Rijke	8,00
Door Ds. Donner van de Chr. Geref. Hulp Zend. Vereen. Leiden	40,00
Van de Jongel. Vereen. : Samuel te Urk	7,00
" " " " " " Utrecht	2,50
Van B. W. te Almelo	2,50
Door Ds. Meijering van de Chr. Jongel. Vereen. te 't Zandt „Heidenpenning“	29,315
Van de Cents Vereen. der Jongel. Vereeniging te Pernis	5,00
Door Br. A. v. d. B. te Hazerswoude, gev. in het Kerkzakje	1,00
Van de Vereen. „de Zelfoefening“ te Oldezijl door P. A. Oosterheerdt	18,00
Door H. Westerhuis te Harlingen, van de Jong. Vereen.	12,20
Door M. T. ten Hoor te Haulerwijk van eene vriendin	9,90
Gev. in het kerkzakje te Hindeloopen 'smorgens	2,50
" " " " 's namid.	1,00
Door Ds. Kuiper te Amersfoort, van de Jonged. Vereen. „Werkt terwijl het dag is“	5,00
Van A. de Haan te Rijssoord, een dankoffer voor de vrijloting zijns zoons	4,00
Door G. J. Overeem te Weesp uit de busjes Math. 9 : 38 Bid enz.	25,00
Door idem, uit de groene busjes te Muiden	5,00
Door den diaken Konings te Dordrecht afd. Krom- hout van A. V. V.	2,50
Van de Chr. Jong. Vereen. : „Onderzoekt de Schrif- ten“ te Rottevalle	4,00
Van A. Leith v. d. Put te Reusel	1,00
Van idem voor Zend. Haan	1,00
Door Ds. Kempff te Zutphen, een ged. der Coll. van de week der gebeden	4,00
Door Ds. Dekkers te Joure, van de Zend. Vereen. : „Predik het Evang. aan alle Creaturen“	10,00
	<hr/>
	<i>Transportere f</i> 471,97

Transport f 904,87

Door J. H. de Vries te Workum , van de Vereen. tot ondersteuning van binnen- en buitenlandsche Zending	10,00
Van de Chr. Jongel. Vereen. »Tychicus« te Ruiner- wold en Koekange , verz. op hare Verg. en gecoll. op haar jaarfeest	9,24
Door br. A. v. d. B. te Hazerswoude , gevonden in het kerkzakje , op Zond. 8 April , twee giften n.l. 1 van <i>f</i> 3— en 1 van <i>f</i> 2— te zamen	5,00
Van de Chr. Jongedochters Vereen. te Roden door ds. Strik	2,50
Door ds. Felix te Groningen van H. R. voor de School van Zend. Haan te Batavia	1,00
Door P. Oosterhof te Garrelsweer van de Jongel. Vereen. Coll. 2de jaarfeest	13,25
Door ds. Eskes te Franeker uit den spaarpot van zijne kleine catechisanten	2,46
Door H. Steenhuis te Hoogeveen van de Chr. Jongel. Vereen. „Hebt elkander lief“	4,12
Door ds. Reinink te Surhuisterveen , van de Chr. Jongel. Vereen.	6,00
Van de Jongel. Vereen. te Burum, door J. Spoelstra	16,00
Door br. Cusell te Amstelveen , van het bestuur der Jonged. Vereen. de helft van hetgeen in kas was	4,00
Door ds. L. Lindeboom te Zaandam uit den spaar- pot der kinderen M. Th. te Veere	7,15
Uit het Zend.busje bij J. Bakker en J. Petri te Wormerveer	10,08
Uit Kollum door ds. L. v. Dellen	10,60
Voor het Kerkje van Haan , van N. N. gev. in het kerkzakje te Zaandam	0,50
Van N. N. id. id.	0,50
Voor Javaansche N. Testamenten ten dienst van zend. Haan en zijn arbeid onder de inlanders, van W. B. te Zaandam	2,50
Van de Kinder Zend. Vereen. te Zaandam uit de „Heidenbusjes“ van 8 harer collectanten	41,045
Door K. Minderaa te Rotterdam van de Chr. Jongel. Vereen. „Timotheus“	5,00
Van de Zond.schoolkind. te Maasdijk door W. Doordwijn	2,56

Transportere f 1058,375

Transport f 1058,375

Door J. W. Wechgelaer , van het gezelschap in de buurtschap IJzerlo , onder Aalten , liefdegave voor zend. Haan	2,10
Door ds. van Baalen , van de Hulpvereen. voor uit en inw. Zend. te Weesp	30,00
Van de Chr. Jong. Vereen. „Samuel“ te Harlingen	2,50
Door W. F. ten Bokkel , onder Aalten	2,50
Van de Chr. Zang Vereen. te Wildervank coll. op haar laatstgeh. feestviering	6,07
Door ds. J. Bos te Midwolda van de Zang Vereen.	8,60
Van N. N. uit A. door Ds. Breukel	200,00
Door ds. Broekhuizen , van de Jonged. Vereen. te Zevenhuizen , voor 't kerkje te Batavia	4,00
Uit het busje van de Zondagschool te Doesborgh de helft.	1,25
Uit het busje van de Bijbellezing te Doesborgh de helft	1,375
Door ds. Notten , uit het Zend.busje van v. Rees te 's Bosch	3,05
Uit het Zend.busje van Mej. v. Andel aldaar	20,05
Door ds. Notten van een lid zijner gemeente	50,00
Door G. J. Overeem , uit het groene busje te Muiden	5,00
Van de wed. Wubbenhorst geb. Corbach te Zwolle , verz. 66 halve en 17 heele centen te zamen	0,50
Door ds. Gispen van een meisjeskrans te Zwolle	10,00
Coll. geh. bij de zend.rede van ds. Bulens te Zwolle	13,50
Door ds. Brammer te Boxum , uit de catech.bus	18,00
Door ds. Strijks te Hattem van de Jongedochters Vereen.	4,00
Verz. door zijn jongste dochttertje	2,85
Door ds. Smit van de Meisjesvereen. te Zuidbroek	11,50
„ „ Geerds , van de Jong. Vereen. te Pieter- buren	10,00
Door ds. Geerds van de Zond.school te Pieterburen	2,50
„ ds. Sieders te Enkhuizen uit het Zend. busje ten zijnen huize	6,75
Door ds. de Lang te Dinteloord	11,10
„ ds. Wissink te Appelscha van de Meisjesvereen.	6,00
Gev. in het Zakje te Smilde	2,50
Door ds. Dam te Westergeest van de Jong. Vereen.	4,00
Coll. Zend. dag te Zwolle	34,295

Transportere f 1532,365

Transport f 1532,36₅

Door ds. Hummelen te Idskenhuizen, van de Jonged. Vereen. ald.	4,00
Door ds. Elffers van de Jonged. Vereen. ald.	4,00
Door H. Timmer, van Zend. Vereen. te Meppel	4,00
Van L. te Rotterdam 2 coups. à f 1.50	3,00
Uit het Zend. busje van Aaltje en Mina Steginga te Beekbergen	1,00
Door ds. Donner, van de Zond.school te Leiden, door Mej. D.	6,00
Van de Chr. Meisjesvereen. te Gorcum door mej G. L.	10,00
Van de Chr. Jongel. Vereen. te Boskoop door den penningm. Kastein	3,50
Van een Zond.school te Leiden door mej. L. L.	5,00
Van de Mannen Vereeniging te Zuidbroek	10,00
Van de Jongel.vereen. te Grootegast	7,44 ₅
Door ds. Notten te 's Bosch namens een lid zijner gemeente	10,00
Een dankoffer van een onbekenden te 's Bosch	20,00
1/5 ged. van coll. in Zend. bidstonden te Wildervank, door R. T. Kuiper	12,00
Door den Hoofdonderw. A. van der Berg te Hazerswoude, uit het Zend.busje van zijn leerling A. Francken	10,00
Van de Chr. Jongel. Vereen. te Hallum	10,00
Door ds. Gispén van J. B. te Zwolle	2,00
Van de Noord Brab. Hulp zend. Vereen. „Uw Koningrijk kome“	24,30
Bijeenverz. op het gezelschap ten huize van Mevr. de wed. Duijser te Heusden	6,25
Verz. bij de inwijding der nieuwe kerk te Holwerd 2den Kerstdag ll.	3,05
Door ds. Donner, van ds. ten Hoor	11,12
Voor het kerkje v. Haan, d. ds. Donner, een cadeau van de Ned. Geref. Zend. Vereen.	100,00
Van de Zond.school te Britsum, door ds. v. d. Berg	4,00
Van B. Schoolland te Nuis (Gron.)	2,50
Door H. Steenhuis te Hoogeveen van een zond.avond gezelschap	5,00
Door ds. Lindeboom gev. in het kerkzakje te Zaandam van eene weduwe	1,50
Door ds. Lindeboom te Zaandam: van W. „dat uw Koningrijk kome o Heere!“	1,00

Transportere f 1813,03

Transport f 1813,03

Door ds. Hoogewind te Smilde, van de Chr. Ger. Jongel. Vereen.	12,50
Door K. Bakker, 't batig saldo van de Zendingvereeniging te Enumatil	35,00
Van de Chr. Jongel. Vereen. „Ebenhaëzer“ te Vlissingen; door J. A. Prins	2,20
Van vrouw v. d. H. te Doesborgh	2,50
Door ds. Boss te 's Gravesande van de jongel. Vereeniging ald.	5,00
Van eene vereen. tot onderzoek der H. Schriften te Zijldijk	17,00
Van de Chr. Ger. Jonged. Vereen. „Hebt dan de waarheid en den vrede lief“ te Een	6,58
Van de Chr. Jongel. Vereen. te Berlikum, Friesl.	10,00
Door ds. Donner, van de Jongel. Vereen. te Neuzen door L. C. Ribbens	5,575
„ „ van Zend.ver. te Oldeboorn d. S. Westra	40,00
„ „ uit IJselmonde door T. v. d. Waard	10,00
„ „ van de Ger. Hulpzend.vereen. te Leiden	50,00
Door ds. Vos te Pernis van N. N. $\frac{1}{2}$ van 1 pct. Kleinhandel	3,50
Van R. U. te N. 25 postzegels à 5 ct.	1,25
Van de Chr. Jongel. Vereen. te Almelo	2,00
Door ds. Sijpkens te Delfzijl, coll. bij eenige bidst.	55,36
Van de Jonged. Vereen. te Delfzijl	10,00
Door G. Amsing te Meppel, coll. op de Zond.school	1,30
Van de Jongelieden en Meisjesvereen. „Benjamin“ te Helder door J. H. Collecte	4,45
Door J. Weijs H.z. van de Zondagschool te Ambt-Vollenhove	3,50
Door ds. Donner, van L. L. te Leiden	1,25
„ „ „ „ Jonkvr L. te Zeist	2,50
„ „ „ „ de Jongel. Vereen. te Hillegom	4,00
„ „ „ „ A. de G. te D.	2,00
„ „ „ „ G. W. de B. te D.	0,50
Van de Zangvereen. „Looft God“ te Oudega, door F. D. Kramer	4,—
Door ds. Vellekoop te Smilde, een gift, gev. in het zakje van 27 Mei ll.	0,50
Door ds. Lampen, uit het Zendingbusje van de Zond.school te Sleenwijk	1,60

Transportere f 2107,095

Transport f 2107,095

Van iemand te Enumatil door ds. Brummelkamp	10,—
" " " " " " " "	3,20
Door ds. L. v. d. Valk te Delft van een vriendenkring	5,00
Door ds. Nederhoed, penn. van het N. E. Z. $\frac{1}{12}$ deel der coll. voor de zend. geh. op het 7de N. Ev. Zendingfeest te Veenklooster 25 Juli l.l.	85,00
Door G. J. Overeem te Weesp, uit de groene busjes te Muiden	5,00
Door ds. van Anken te Haarlemmermeer gevonden in het kerkzakje	10,00
Door ds. Groenewegen, gevonden in het kerkzakje te Thezinge	2,00
Van A. Najer te Zwolle	3,00
Door Y. F. de Boer van de algem. zendingvereeniging te Bolsward	17,00
Door G. J. Stehouwer van de 2 cts. vereen. te Rhoon	5,00
Door ds. de Pree te Goes van Mej. M. B.	4,00
Door L. v. d. Sluis te Nieuwesluis, van eene aldaar opgerichte centenvereeniging benevens f 10— van N. N. ZEW. ter hand gesteld door ds. Schuurman te Zwartewaal	14,35
Door ds. Bult te Uithuizermeeden O. G. gevonden in het kerkzakje	10,00
Door ds. Redder te Diever, coll. bij eene zend. rede door ds. Mulder	15,00
Door ds. Donner, van een dienstmeisje te Leiden, uit een zendingbusje	5,28 ⁵
Uit het busje van de Zond.sch.onderwijzers te Neuzen	4,11
Van de Jongel. Vereen. te Neuzen	5,35
Van de Zendingvereen. te Oldeboorn, door S. Westra	21,70
Door P. J. Knol van de Zendingvereen. uitgaande van de Chr. Jongel. Vereeniging de „Prediker“ te Heerenveen	16,73
Door ds. Postma, van de Zondagschool te Opperdoes	10,00
Door E. Noordewier te Niezijl van de Zendingvereen.	20,00
Uit het busje van Anna, door J. L. van Apeldoorn te Haarlem ged. O. G.	6,50
Van de Chr. Jongel. Vereen. „Obadja“ te Nijveen door K. Woltman	6,04
Door ds. Donner, uit een Zondagschoolbusje door mej. M. te Leiden	6,00

Transportere f 2397.36

Transport f 2397,36

Door ds. Donner, door mej. K. te Leiden	5,50
Van de catechisanten van ds. Holster te Leiden	5,50
Van mej. W. te Zoeterwoude	1,25
Van de Jonged. Vereen. te Goes	5,00
Door ds. Bennink van R. J.	2,50
Door J. Brouwer van de Chr. Jongel. Vereeniging te Steenwijk	6,00
Door W. L. Meijer te N. Pekela van een zond. avondgezelschap	13,70
Van de Jongel. Vereeniging te Franeker	3,075
Door ds. Elffers te Hillegom, uit den Neger voor de Zending	2,50
Uit het busje der Jongeliedenvereeniging „Samuel“ te Utrecht door J. Kagenaar	1,80
Door ds. Kropveld te Koudum, van een beweldadig- den broeder in zijne gemeente	5,00
Door C. de Haan, van de Chr. Jonged. Vereen. te Heerjansdam	2,50
Door ds. Elffers te Hillegom, van de Jong. Vereen. „Onderzoekt alle dingen“	5,00
Door ds. Lindeboom te Zaandam, van de kinder zend. vereen. „het Heidenbusje“	40,00
Van de Jong. Vereen. te Zaandam, jaarl. contributie	2,50
Kermisgeschenk van de Jongel. Vereen. te Edam	8,625
Van de Chr. Jong. Vereen. „Pred. 12:1“ te Franeker	5,00
Door br. Besselaar, van de Jongel. Vereen. „Timo- theus“ te Rotterdam	10,00
Door ds. Eskes, van de Jonged. Vereen. „Alle roem is uitgesloten“ te Franeker	5,00
Van de Chr. Jongel. Vereen. „Hebt elkander lief“ te Hoogeveen, door H. Steenhuis	4,00
Door den hoofdonderwijzer A. Koebrugge te Nijveen, van de leerlingen zijner zondagschool	7,05
Uit Apeldoorn	2,50
Door ds. Bulens, een offer voor genoten zegen, van br. P. I. I.	5,00
Door ds. Notten te 's Bosch, gev. in 't kerkzakje	5,00
„ „ Eerdmans te Oldehove	4,70
„ br. Overeem te Weesp, van de zendingvereen. Matth. 9:38. bid enz.	25,00
Van Muiden, uit de groene busjes	5,00

Transportere f 2586,06

Transport f 2586,06

Van een dienstmeisje, voor zend. Haan	5,00
Van K. Huising	5,00
Van het Algem. Nat. Zend. feest te Utrecht	50,00
Door ds. Donner: van de Jongel. Vereeniging (Pred. 12:1) te Leiden, uit het zond. schoolbusje	10,00
idem van Mej. v. d. M. te Oegstgeest	2,50
" " Mej. M. te Leiden	2,00
" " J. M. te Goes	2,25
" " W. v. R. te Goes	0,25
" " de kinderen van M. V. te 's Heeren- Arendskerk	0,60
" " de Jong. Vereen. „Ken den Heere“ te Goes	3,00
" " " " " " „Obadja“ te Leiden	25,01
" " G. O. D. te Leiden	3,00
" " A. v. W. Diakonessenhuis, Utrecht	5,00
" " N. N. te Leiden	5,00
" " Freule van H. te S., uit het zond.school busje	16,00
Door J. Westerhof, van de jongedochters vereen. te Heurne-Dinxperlo	6,50
" ds. Kropveld, opbr. van gebruikte postzegels	17,00
" K. Ensing, gev. in het kerkzakje te Emmen	5,00
" ds. Gispen, van de Chr. Jong. Vereen. te Zwolle	8,00
" den diaken Oggel, te Axel gev. in het kerkz.	5,00
" ds. Geerds te Pieterburen, gev. in 't kerkzakje	2,50
" ds. de Bruijn te Hazerswoude, voor de buitenl. zending van een vriend der zending	10,00
" A. Assies Jz. te Een, van eenige jongelieden der Chr. Geref. Gem.	6,75
" J. de Vries te Midlum van de Jong. Vereen.	9,00
" ds. Dijksterhuis te Uithuizermeden, gevonden in de kerkecoll.	2,00
" P. van der Schee te Rhooon, gecoll. op het 2de jaarfeest van de Jong. Vereen.	3,275
" br. P. Loois te Middelburg, gev. in het kerk- zakje op dankdag	5,00
" " " coll. in het biduur voor de zen- ding 21 Nov.	14,00
" C. Huizenga te Ten Post, van de Chr. Geref. Jongel. Vereen.	11,50

Transportere f 2826.195

Transport f 2826.195

Door C. A. Dekkers Jz. te den Helder, van de Chr. Jong. Vereen.: „Uw heil komt“	2,50
Uit Scheemda, gev. in 't zakje, met bijschrift: een dankoffer aan God, ten behoeve der zend. onder de Heidenen van N. N.	25,00
Door ds. Donner, (<i>sedert 13 Nov.:</i>)	
„ „ „ uit Zierikzee, gecoll. op den dankdag	10,00
„ „ „ van de Jongel. Vereen. te IJsselmonde	7,00
„ „ „ uit een busje te Leiden	5,15
„ „ „ coll. bij de installatie te Leiden	26,86
Van H. S. te Stellendam	2,00
Van de zend. vereen. te Oldeboorn	19,00
Door ds. Contant te Brielle, gev. in 't kerkzakje	2,50
Door K. Ensing te Noordbarge (Emmen) van de kind. der Zondagschool	4,27
Door ds. Bronsema te Wapenveld: van de kinderen zijner Zondagschool	2,175
Door ds. E. S. Postma, van de Jonged. Vereen. te Medemblik en Opperdoes	5,00
Door ds. Mol te Dirkshorn, gecoll. op een bidstond voor de zend. aldaar	12,67
Door D. R. v. d. Meulen, van de Chr. Jong. Vereen. te Suawoude	16,00
Door J. N. Pruisnier, afk. van de cts. vereen. uitg. van de Chr. Jong. Vereen. „de Phenix“ te Leeuw.	25,00
Door ds. v. d. Kouwe te Stroobos, van de Chr. Jong. vereen. „Uw Koninkrijk kome“	8,60
Door ds. J. G. Smitt te Amsterdam, van eene zui-nige huisvrouw	3,00
Door R. A. Oosterheert, van de vereen. „de Zelf-oefening“ te Oldenzijl	18,87
Door A. Berkelaar uit een busje in de Zondagschool te Delft, afd. Jachin, de helft der opbr. v. 1 ¹ / ₂ j,	12,00
Door A. J. Bloemberg te Joure, van de Zendingvereen. „Predikt het Evangelie allen creaturen“	6,00
Door C. A. Dekkers Jz., van de Chr. Jong. Vereen. „Uw heil komt“ te den Helder, coll. jaarfeest	2,50
Door E. Postma, van de Chr. Jongel. Vereen. „Theofilus“ te Meppel	2,00
Door Mej. D. Busma te Middelstum, eene bijdrage der meisjes leesvereen. ten behoeve d. zending	30,00

Transportere f 3074,29

Transport f 3074,29

Door ds. Bulens te Varsseveld, van de kinderen der zondagschool van H. W. Wildenbeest	0,60
Door ds. T. Bos, van de Vrouwenvereen. „uit- en inwendige Zending“ te Harlingen	18,00
Door ds. Wisse, van de Jonged. Vereen. te Slie-drecht; „In het heden ligt de toekomst“	15,00
Door ds. J. van Goor te Hallum, gev. in het kerkzakje voor de Zend. onder de Heidenen	20,00
Door mej. de wed. de Vos, van de Vrouwen zend. vereen. te Tiel	10,00
Door ds. Brummelkamp te Alkmaar, van een lid zijner gemeente	1,00
Door ds. Kropveld te Koudum, gecoll. bij bidstond. voor de zending	25,00
Door J. Salomons te Gasselter Nijveen, uit het busje van de Chr. Jong. Vereen.	7,00
Door P. Dekker gevonden in het kerkzakje te Andijk	1,125
Door J. Stadig te Ten Boer, coll. der Jongel. Vereen. bij eene publieke voordracht	10,28
Door ds. Donner van de Jong. Vereen. te Rhijnsburg	10,78
„ „ „ uit het kerkzakje Hooigr.	1,00
	<hr/>
	<i>f</i> 3194,075

STAAT van Ontvangst en Uitgaaf der Zending, A. 1877.

ONTVANGST.	UITGAAF.
Prov. Groningen. f 1120,20	Opleiding f 2264,355
" Friesland 793,915	Gez. aan Zend. Haan 2954,985
" Drenthe 338,435	Aankoop van het huis te Batavia 5151,00
" Overijssel 332,45	Voorschotten voor de Syn. 40,65
" Gelderland 214,67	Wissel van Haan 1314,75
" Utrecht 117,87	Penningm., weeskind en diversen 274,31
" N. Holland. 510,485	Porto's 9,375
" Z. Holland 1143,115	Reiskosten, Zendcomm. en ds. King 493,87
" Zeeland 366,175	f 12503,295
" N. Brabant 221,75	Geresitueerd de beleende gelden 1500,00
f 5159,065	f 14003,295
Bijz. bijdragen 3194,075	Ontvangst f 16740,47
Interest 823,38	Uitgaaf 12503,295
Saldo A°. P°. 3389,32	Saldo f 4237,175
Restitutie Theol. School 3500,00	
Restitutie van anderen 674,63	
f 16740,47	
Beleend 1500,00	
f 18240,47	

Nagezien en in orde bevonden,
DOESBORGH, Aug. 1879.

Aldus opgemaakt,
DOESBORGH Maart 1878. **C. G. DE MOEN**, penn.

Namens de Zending commissie
J. F. BUIJENS, president,
L. LINDEBOOM, secretaris.

S T A A T

van ONTVANGST en UITGAAF, ten behoeve der Zending van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, van 1 Januari 1878 tot 1°. December 1878.

Prov. GRONINGEN.		Transport f 606,595	
Gemeenten.		Transport f 1260,06	
Winsum 1876	f 26,00	Delzijl	39,275
" 1877	26,77	't Zandt	35,14
Musselkanaal 1877	2,50	't Zandt (bidstond)	7,93
Zellinge 1877	8,575	Appingedam	27,895
de Leek	24,50	Woldendorp	3,75
Stads-Musselkanaal	12,17	Garrelweer	61,36
Utrum	17,35	Ten Post	28,84
Uithuizen	37,60	Siddoburen	18,05
Haren	18,00	Schildwilde	32,55
Oldhove	9,06	Bierum	48,63
Bafo	15,50	Spyk	43,13
Uithuizermeeden (W. G.)	44,08	Ennumati, P. C. (bijdr. der vereen.)	45,00
Uithuizermeeden (O. G.)	23,345	Groningen	52,80
Middelstum	48,615	Thesinge	36,655
Pieterburen	32,48	Ten Boer	13,22
Winsum	32,525	Zuidbroek	10,445
Sauwert	17,30	Kielwindweer	10,805
Onstwedde	14,22	Aduard	9,95
Stadskanaal	16,68	Ezinge	19,00
Houwerzijl	25,345	Sappemeer	13,20
Bedum door den hr. Mulder	50,00	Winschoten	12,80
Wildervank	43,10	O. Pekela	15,00
N. Pekela	17,83	Veendam	26,80
Grootegast	15,35	Meeden	21,24
Stroobos	10,27	Scheemda	20,00

—•••••

Transport f 331,60		Transport f 1260,06	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Britzum	35,17	Midwolda	13,77
Veenwoudsterwal	10,31	N. Beerta	3,52
Oenkerk	17,10	Hoogkerk	9,68
Haulerwijk	9.12 ₅	Zuidhorn	6,42
Ureterp	4,74	Zevenhuizen	4,24
Franeker	34,00	Marum	12,40
N. N. (aldaar)	2,50	Oldakerk	11,07
Harlingen	28,72	Niezijl	32,27
St. Anna Parochie	14,89	Zellinge	7,65
Minnertsga	10,83	Onstw. Mussel	3,20
Beetgum	18,90	Leens	21,19
Sexbierum	11,45	f 1385,47	
Arum	15,70	Prov. FRISLAND.	
Boxum	32,00	Gemeenten.	
Holwerd	2,50	Dragten	f 17,42
Leeuwarden	32,00	Hindeloopen	3,60
Heerenveen	16,08 ₅	Hindeloopen	3,25
Lioessens	27,80	Koudum	22,72 ₅
Westergeest	4,18	Donkerbroek	7,11
Wolvega	8,81 ₅	Suawoude	10,00
Oudega	6,00	Bolsward	16,04
Hyum	8,12	Mildam	22,50
Kollum	19,05	Lemmer	8,05
Bergum	8,59 ₅	Marum	25,24
Terwisjel	4,00	Iidskenhuizen	9,12 ₅
Scharneegoutum	6,50	Joure	7,20
Burum	22,60	Droegham	7,60
f 743,28		Hollum (op Ameland)	4,00
Prov. DRENTHE.		Blija	9,00
Gemeenten.		Sneek	51,79
Aalden	9,55 ₅	Wirdum	13,25
Gees	15,60	Leeuwarden	29,00
Smilde	28,70	Driesum	9,15
Gasselternijveen	13,90	Oldaboorn	3,80
Dedemsvaart	37,50	Surhusterveen	8,50
Westerbork.	3,30	Hallum	24,00
Nijveen	14,34	Wansverd a/d Streek	19,25
Transport f 122,89 ₅		Transport f 331,60	

Prov. Z. HOLLAND.		Prov. N. HOLLAND.	
Gemeenten.		Gemeenten.	
Numansdorp	10,06	Utrecht	29,00
Hazerswoude	55,37	Oud Loosdrecht	10,05
Sassenheim	11,37	Lopik	4,00
Rotterdam G. W.	20,00	Bunschoten	57,10
Rotterdam H. en R. Laan	61,15	Amersfoort	13,55
Zuid-Beijerland.	11,32	Harderwijk	7,82
's Gravendeel	17,06	<i>f</i> 145,735	
Hillegom	10,00	Prov. N. HOLLAND.	
Leiden (Hooigracht)	75,16	Gemeenten.	
Leiden (Heerengracht)	28,40	Wesp	14,85
de Lier	17,25	Bnkhuizen	29,50
Noordwijk a. Z.	8,40	Broek op Langendijk	16,10
Stellendam	4,00	Urk	14,10
Vlaardingen	40,05	Medemblik	19,14
Dordrecht, (Kuijpersh.,)	8,65	» nagek. giften	2,00
Schiedam	36,55	Harlemmermeer O. Z.	32,05
Rhoon	15,75	Oostereind	8,40
Spijkensisse	12,50	Andijk	21,85
Hellevoetsluis	7,20	Krabbedam	11,87
Westmaas	10,00	Harlem, (Kl. H. Land,)	7,80
Delft	40,00	Zaandam	40,35
Schoonhoven	22,20	» nagek. gift.	1,20
Rhijnsburg	19,65	Amstelveen	26,25
Maassluis	21,79	Nieuw Venrijp	30,00
Monster	22,50	Dirkshorn	9,25
Heerjansdam	10,315	den Helder	30,17
Boskoop	13,00	Wormerveer	13,12
Maasland	7,05	Beverwijk	2,66
Scheveningen	24,00	Alkmaar	10,00
's Hage, Wagenstr.,	47,85	Anna Paulowna	4,00
Middelharnis	6,51	Harlem, (ged. o. Gracht)	39,965
's Gravesande	15,00	Uithoorn	3,75
's Gravesande, Nobelstr.	43,80	Landsemeer	17,675
Noordwijk binnen	1,36	Oostzaan E.v. Station	10,00
Puttershoek	8,67	Nieuwendam »	7,725
Dordrecht, (Kromhout,)	91,38	Schagerbrug I en 2e coll.	2,16
Giesendam	34,88	Amsterdam, Keiz. gr.,	131,69
Sliedrecht	34,00		
Alblasdendam	3,515		
Oost-Barendrecht	5,00		
<i>f</i> 932,715		<i>f</i> 557,63	
Transportere		Transport	
6		24,21	
Bijlagen.		24,21	

Bijzondere Bijdragen.

2,50	Nieuwjaarsgift van X.
1,46 ₅	Van ds. Meyles te Eeningenburg van de Zondagschool
1,00	Door ds. de Pree te Goes van Mej. M. B.
10,00	Van de Jong. Vereen "Samuel" te Urk
8,25	Van N. N. te Urk
5,00	Door ds. Koopman te Holwerd, uit het busje van de Jong. Vereen. "Timothens"
1,00	Door ds. te Bokkel te Geesteren, Coll. op het 8ste jaarteest der Chr. Jong. Vereeniging
2,50	Door den hoofdonderw. Blok te Broek op Langendijk van de kinderen der Chr. school
2,50	Door ds. de Jong te Velp van eene cts. vereen. van zijn zoonste Rienk
4,17	Door H. J. Langhout van de Jong. Vereen. te Giesen-dam, coll. jaarteest
5,00	Door ds. Bult van Uithuizermeeden, gevonden in het kerkzakje
10,00	Door ds. A. Littooy, Zond.school "Jachin", Middel-burg, coll. jaarteest
11,25	Door C. de Haan, van de Chr. Jong. Vereen. "Samuel" te Heerjansdam
2,00	Uit het zendingsbusje ten huize van C. de Haan te Buijsoord
2,00	Door ds. Hessels te Bedum van de vereen. "Onze Roeping"
80,00	Door ds. Wolink, ged. coll. van de Gem. Langeslag, geh. in de week der gebeden
10,06 ₅	Door ds. Wolink, van de leerlingen van H. v. d. Vegte te Wijhe
5,00	Door den hoofdonderw. A. v. d. Berg te Hazerswoude door zijn leerling A. Franken wekelijks verzameld
10,00	Door Mej. A. Doorn-Hoogendam te Delft, van de Delfsche vrouwenvereeniging
26,62 ₅	Door den diaken Dicke te Dordrecht, Kromhout, een dankoffer gev. in 't kerkzakje
10,00	Door ds. van Wageningen te Ureterp, coll. jong. teest
3,70 ₅	Door ds. Krenlen te Leek, v. de Jonged. Vereen.
5,00	Door B. Medema te Middelsestum, het 2/3 van de op-brenngst der cts. vereen. "de Heidenpenning" uitg.
60,00	van de Chr. Jong. Vereen. "Timothens" aldaar

Transportere f 279,03

Door Mevr. van den Santheuvel v. Andringa de Kem- penaer, het 1/10 der jaarl. ontvangsten ten behoeve der Dorcas Vereen. te Leeuwarden	25,00
Gev. in het kerkzakje te Hazerswoude	10,00
Door ds. van der Hagt te Genemuiden, een gedeelte der coll. bidweek	5,00
Door ds. Boon te Zaamslag, gev. in het kerkzakje	1,00
Door ds. Smith van de zangvereen. te Stedum	5,00
Door ds. Engelbert te Waddinxveen v. de Jongel. Vereen.	1,30
Door ds. van Anken te Haarlemmermeer van de Jon- gel. Vereeniging	4,00
Door E. Noordewier van de Zend. vereen. te Niezijl	13,50
Door H. A. Dicke te Dordrecht, afd. Kromhout 1/5 der coll. geh. in de week der gebeden	25,00
Door R. Vos te Uithuizermeeden van een gezelschap van de Chr. Jong. Vereen. te Heurne, gem. Dinxperlo door A. Oversteeg jr.	2,90
Door ds. Wiersma te Schiedam, van br. N. N. aldaar te de Lier	6,00
idem van de Jonged. Vereen. te Goes	4,50
" van Mej. R. R. te Leiden	2,50
" uit het busje van een dienstmeisje te Leiden	4,53
" van de Jong. Vereen. te Gorinchem	10,00
" van de Vrouwenvereen. te Leiden	5,00
" van mej. J. Nethinga uit Zeist	4,00
" an de Chr. Gereel. Hulp zend. vereen. te Leiden	50,00
" Collecte bij gelegenheid van een bedestond en verslag dier vereen.	27,26
Door ds. van Delden, van de Chr. Jongel. Vereen. te Kollum	8,20
Door P. de Boo 1/4 der coll. op de geh. verg. der Chr. Jongel. Vereen. van de ring Dordrecht	2,00
Door P. A. Kimmel te Zwartewaal, gecoll. door zijn zoonjtje	6,85
Door P. Bergsma van de Chr. Jong. Vereen. te Arum	10,00
Door ds. de Groot te Baambrugge	3,46
Van de Chr. Jong. Vereen. 't Zandt	25,00
Van de Jong. Vereen. te 't Zandt van de centvereen. "de Heidenpenning"	22,52
Door Y. J. de Boer te Bolsward, namens de Alg. Zendingsvereen.	20,00

Transporte f 606,05

Transport f 279,03

606,05	<i>Transport f</i>	Door J. H. de Vries te Warkum, van de Zendings- vereniging ald.
12,50		Door H. P. Westervuis te Harlingen van de Chr, Jongel. Vereen.
16,34		Door L. Magre te Franeker, van de Jongel. Vereen.
5,00		Door ds. Bronsma te Wapenvelde, van een lid zijner gemeente
1,00		Van N. N. te W.
4,00		Door J. Krijthe W. zn gecoll. op het jaarfeest der Chr. Geref. Jong. Vereen. te Lippenhuizen
3,16		Door ds. L. v. d. Valk te Delft, van een vriendenkr.
5,00		Door ds. Breitsma te Haren een gedeelte van de coll. door de Jong. Vereen. ald. geh. op 2den Kerstdag, haar 2de jaarfeest
5,00		Door J. Scheffer te Grand Rapids Mich. een postwis- sel uit Bazel groot
109,53		(N. B. van de Jong. Vereen. ald. Spingssta doll. 33,10 van de Jongel. Vereen. ald. " 13,05) Door ds. J. Kremer te Grand Rapids, nagekomen giffen, als: van de Jongel. Vereeniging ald. Eats Street doll. 8.75 en van een lid der gem. doll. 2,60, betaald met postwissel uit Bazel, groot
26,96		Door Aagthe Franje van de Jongel. Vereen. te Goes
5,00		Van de Chr. Geref. Jongel. Vereen. te Steenwijk
2,50		Van de Chr. Geref. Jongel. Vereen. te Steenwijk
6,00		Door ds. O. Eerdmans te Wansverd a. d. S.
12,00		Door ds. Mol te Dirksborn, van de Jongedochters- vereen. aldaar
4,50		Van de Zangvereen. der Chr, Geref. gemeente te Hijken door A. Bising
2,50		Door P. Woldijk van de Hulpzendingvereniging te Aduard
30,00		Door M. F. ten Hoor te Haulerwijk
9,90		Door ds. K. van Goor te Leenwarden van enkele vrienden
2,00		Door ds. J. Kremer te Grand-Rapids van eenige vrienden, die wekelijks een avond bij elkander komen, doll. 9,72 bet. met
23,25		Door ds. Kropveld van N. N. te N. postmerk Nieuwpoort
3,00		Door ds. Geerds te Pieterburen, gev. in het kerktz.
1,00		Van de Meisjesvereniging te Heerenveen door E. Feersma
2,50	<i>Transpore f</i>	

898,69	<i>Transport f</i>	Door ds. Donner : van ds. Alting te Katwijk het bedrag van een bestond coll.
10,00		» van M. uit Goes
1,20		» van de catechisanten van ds. Holster te Leiden
5,00		» van J. O. te Leiden, door ds. Holster
1,00		Door ds. Broekhuizen te IJdskenhuizen, gevonden in het kerkzake
0,50		Door W. Ubbens te Spijk Gron. van de Chr. Jongel. Vereeniging.
10,00		Door J. J. Lautenbach, penningm. der Chr. Jong. Vereen. te Berlikum Friesl.
8,00		Van den heer P. Huët te Nunspeet
10,00		Van de Zangvereen. te Middeldburg bij P. Breel
3,69		Door G. Loeberts te Dedemsvaart, coll. bij bidstonden voor de zending
25,00		Door ds. P. Dijksterhuis als liedergeft van de Jongel. Vereen. » Ruth'' te Uithuizermeeden
7,00		Gecoll. in de kerk te Uithuizermeeden
3,00		Door I. Hoekers van de Jongel. Vereeniging
5,00		» Dorkas'' te St. Anna Parochie
5,00		Van de Jongel. Vereen. te Sleen
5,00		Door K. E. van der Veen van de Zendingvereeniging te Dragten
15,00		Door A. van der Berg Hoofdonderw. te Hazerswoude uit het Zendbusje van A. Francken
5,00		Door ds. Lindboom : van de Mannenvereen. » Lazarus» van K. U. te Dussen
5,00		» uit de kindereenspaarpot van M. Th. te Veere
6,75		» Uit de Zendbusje te Wormerveer
6,80		» van medelijndeschjes van den jeugdigen C. D. te Zaanدام
1,00		» van de Kinderzendingvereen. » het Heidenbusje'' te Zaanدام
25,00		» in het kerkzake te Zaanدام bij de prediking van den Zending-director
10,00		» In het kerkzake te Zaanدام in de week der gebeden
10,00		» In het kerkzake te Zaanدام, » een penningsske voor de Heidenen''
0,75		Door de kinderen der school van den Hoofdonderw. G. Blok te Broek op Langendijk
2,00		
<i>Transportere f</i>		1085,38

<p>Van M. V, S. te V. 2,50</p>	<p>Door D. R. Mulder te Burum van eenige catechisanten 17,00</p>	<p>Door ds. Dam te Westergeest van de Jongedochters- Vereen. "Werkt terwyl het dag is" bij 'therdenken van haar énjartig bestaan 4,50</p>	<p>Door ds. Wiersma te Schiedam van de Kinder- zendingvereen. 30,00</p>	<p>Door H. Steenhuis te Hoogeveen, van de Chr. Jongel. Vereen. "Hebt elkander lief" 2,50</p>	<p>Door dezelfde van een zondagavondgezelschap 3,00</p>	<p>Door ds. Donner: van X IJ te Batavia 150,00</p>	<p>Door G. Bosch te Hattem van de gemeente 6,26</p>	<p>Door ds. Smiter te Boskoop, van de Jongel. Ver- een. "Hebt de waarheid de den vrede lief" 6,00</p>	<p>Door ds. H. de Vries te Harlingen van de Chr. Ger. Jongel. Vereen. "Samuel" 2,50</p>	<p>Door D. Wijnbeek, van het leesgezelschap: "Bij een- heid verscheidenheid" te Zwolle 10,00</p>	<p>Door W. F. te Bokkel onder Aalten 4,00</p>	<p>Door J. W. Wegelaar D.z. van het gezelschap te IJzerlo onder Aalten 1,665</p>	<p>Van de Jongelings- en Jongedochters Vereeniging te Zevenhuizen 6,20</p>	<p>Van ds. de Walle te Nijveen, gecoll. bij eenige godsdienststoeten. te Wanneperveen 6,79</p>	<p>Gecoll. op een wekel. gez. te Nijveen 1,27</p>	<p>Van de vereen. "Waarheid en vrede" te Burum, door K. Rosema 10,00</p>	<p>Door ds. Reinink te Surhuisterveen. van de Chr Jong. Vereeniging 6,00</p>	<p>Door dezelfde; van N. N. gev. in 't kerk 1,00</p>	<p>Door H. C. Heislout, van de Chr. Jongel. Vereeni- ging "Lychicus" te Ruinerwold en Koekamge, gedl. gecoll. op hare gew. verg. en ged. op haar 5de jaarfeest 8</p>	<p>Door J. C. Wirtz Cz. de nalatenschap van een over- leden scholier der Chr. school (Baas) te Rotterdam 4,00</p>	<p>Door ds. Stadig te Ten Boer, van de Jongel. Vereen. Door ds. W. J. Thijssen te Veendam, van het woens dagavondgezelschap 10,00</p>	<p>Door ds. Bulens, met voor sterken drank, m -aar voor 2,50</p>	<p>de zending van N. N. 10,00</p>
------------------------------------	--	---	---	--	---	--	---	---	---	--	---	--	--	--	---	--	--	--	--	---	---	--	---------------------------------------

Transport f 1085,38

Transportere f 1391,975

Door J. Franssen Jz., best. van de Chr. Jongel.-	2,50
Vereen. "Joza" te Barendrecht	
Door ds. A. Wiersinga te Appingedam van de cents- vereen. "het mostaardzaadje" uitg. van de Chr.	7,50
Door ds. Kropeld, een dankoffert van H. te Hallum	25,00
Door ds. van den Berg te Britsum, van de Zondag- school	3,00
Door ds. Groenewegen te Thesinge van de Jongel.- Vereen. voor de zending	18,00
Door ds. Vellekoop, gift gev. in het kerkzakje, 19 Mei '78 te Smilde	5,00
Door ds. van Dijk te Schildwoude, $\frac{1}{3}$ van een gift tot een goed doel, gev. in het kerkzakje	8,25
Door ds. Sijpkens te Delfzijl, bidstondcolleecten	34,845
Door ds. Donner: van de kinderen der zondagsschool in de Lier, door den hoofdonder- wijzer D. van Wijk	5,50
Uit de gemeente Noordwijk a.z.	6,00
Ben dankoffert van N. N. uit War- mond	1,00
Van C. B. te Leiden, bijeenver- zameld	10,00
Van de Zendingvereeniging te Oldeboorn	19,00
Ben dankoffert van N. N. te Leiden	22,50
Van de Zendingvereen. te IJsel- monde	7,50
Van S. te Assen	10,00
Van mevr. W. eene bijdrage voor de onkosten der ziekte van onzen zandl. kweekeling	40,00
Door ds. Geerds te Pieterburen van N. N. gevond. in het kerkzakje	1,00
Van de Jongel. Vereen. aldaar	5,00
Door W. M. Rozier, secretaris der Jongel. Vereeni- ging Pred. 12: 1 te Leiden	44,41
Van de Jongel. Vereen. "Maranatha" te Genderen, gecoll. op haar achtste jaarfeest	3,00
Door ds. van der Vries van de Chr. Jongel. Ver- een. van de ware Hollandsche Ger. gemeente te Kalamazoo	10,00

Transport f 1391,975

Transportere f 1680,98

1,29	Stavoren, op hunne onderlinge bijeenkomsten
2,50	Door ds. Dijkstra te Gees van J. S.
10,00	Gevonden in het zakje te Smilde
10,00	Door P. J. C. de Bruijne te Rinkhuizen, van de Chr. jongel. Vereen.
10,00	Door ds. Miedema coll. te Weringermark
4,11	Door ds. de Koning te Krabbendijk van P. Moendijk
0,50	volontair art. instr. comp. te Schoonhoven
0,50	Door ds. Elffers te Hilllegom van de Jongel. Vereen. "onderzoekt alle dingen"
4,50	Door denzelfden van de zondagschool uit »den Neger»
6,395	Door G. T. Woudstra te Mildam, gevonden in het kerkzakje
10,00	Door ds. E. W. King van "Paulus Zondagschool" te Tilburg
1,04	Door ds. Notten te 's Bosch, namens N. N.
50,00	Door ds. Donner van D. ten Hoer uit Ferwerd
10,20	Door ds. Beuker van O. te Amsterdam
5,00	Door J. M. Dekker te Velp, een gift
1,00	Door E. W. Elzinga te Blija, het gecoll. in bidstonden geh. door ds. Veldman ged. den Winter
4,17	Een dankoffer, op den gedenkdag van Waterloo
3,00	door . . . . .
50,00	Door ds. Lindeboom, van de Kinderzendingvereen. "Het Heidenbusje" te Zaandam
50,00	Voor den arbeid van br. Haan gevonden in het kerkzakje te Zaandam
0,50	Uit de Zendbusje te Wormer door br. J. Groot
16,445	Van de Jongel. Vereen. "Zaayer" te Zaandam, jaarlijksche contrib.
2,50	Door ds. van Goor te Leeuwarden van N. N.
2,20	Door ds. Elffers te Hilllegom, gevonden in het kerkzakje
1,00	Van eene vereen. van meisjes te Enschdedé
4,00	Door de Jongel. Vereen. "Luctor et Emergo" te Bedum van "Onze Roeping"
100,00	Door ds. Kropveld van Jisken en Akke, 2 kind. der gem., ieder 50 cent.
1,00	Van Mej. S. van F. te Voorthuizen
2,50	Door ds. C. Kuyper te Nieuw Vennip. van de meisjes-vereen. te Amersfoort
5,00	
<i>Transport f 1680,98</i>	
<i>Transportere f 1989,98</i>	

Door ds. van Goor te Leeuwarden uit een busje voor de Zending	3,00
Door ds. Keulemans te Middelburg (P.S.) vroeger gecoll. in bidstonden	8,26
Door P. Dekker te Andijk	1,00
Door ds. Sijpkens, van de Jonged. Vereeniging te Deltzijl	7,50
Door ds. Wierenga te Nieuwendijk gecoll. in een bidstond voor de Zending	14,00
Door ds. A. Koppe te Gasselter Nijveven, uit het busje van een lid zijner gemeente	7,34
Door Bosch te Hattem van de Jonggemeisjesveren.	3,00
Door ds. C. F. Stelwagen Bv. Luth. pred. te Weesp van de Hulpvereeniging voor uit en inw. zending	20,00
Door ds. Raman te Koekangen van N. S. nagekomen voor de P. coll.	1,00
Door ds. Donner: van G. J. Jansma te Apelscha	2,00
Door den Hooftonderwijzer G. Blok te Broek op van de Zondagschool te Rhijnsburg	5,00
Door ds. Langendijk, van de kinderen zijner school.	1,60
Door ds. Oeffinga van de Chr. Jongel. Vereeniging te Driessum c. a.	3,00
Door ds. van der Kouwe van N. N. te Stroobos	5,00
Door ds. Renting van de kinderen der Zondagschool te Nieuwkoop	2,00
Door G. J. Overeem te Weesp van Couprie te Muiden	5,00
Door den heer J. Keuning van eenige kinderen der Zondagschool te N. Pekela	11,00
Door L. Nasktgeboren te 's Gravendeel van de kinderen der Zondagschool	10,00
Door W. van Dijk te Dordrecht	5,50
Door E. Noordewier te Niezijl, penningm. van de vereen. "Onze plicht"	28,00
Van de Centsvereen. ald.	12,00
Van B. W. te Almelo	5,00
Door ds. Bartstra te Klundert, van de N. Brab. Zendingvereen.	18,00
Door R. Reitsma van de Jongel. Vereeniging te Hallum	10,00
Door J. H. Collet te Helder, de P. coll. van de kinderen der Zondagschool "Brenge ze tot Jezus"	2,60

Transport f 2180,63

Transport f 1989,83

Transport f 2180,63

5,70	Door br. Riffers te Rotterdam uit de busjes ten zijnen huize
6,185	Van L. op den Zend.dag te Rotterdam 1 coup. W. S. Door ds. Sijpkens uit het busje der kinderen van J. S. te Meppe
5,00	Door L. Birza te Groningen, van de vereen. "Uw Koningrijk kome"
5,00	Door ds. Donner : van Zangvereen. te Ferwerd door ds. ten Hoor
10,50	Uit de Zondagschoolbus van Mej. L. M. te Leiden
6,00	Uit de Zondagschoolbus van Mej. J. K. te Leiden
5,00	Van de Leidse Hulpzending- vereen. tot uitbreiding van Gods Koningrijk
25,00	Uit Katwijk van L. v. D.
10,55	Door ds. Nederhoed : een extra gift gevonden in de coll. van het Noordel. Ev. Zend. feest met het volgend bijchrift: »verzamelde stuiverjes bestemd voor de zending der Chr. Kerk van een feestgenoot te Elnu- matil"
3,80	Door J. Singels te Rotterdam, opbrengst der coll. geh. op den Zendingdag na aftrek der gemaakte onkosten
54,50	Door ds. A. Zomer, van een lidmaat der gemeente Drogeham
1,00	Door id. van id. id.
2,50	Door den hoofdonderw. S. Rosema te Grootegeest van de Jongel. Vereen.
5,00	Door ds. Wind van een vriendenkring uit Zuidbroek
20,00	Door G. J. van Apeldoorn te Haarlem uit het busje van Anna
10,00	Door id. uit het busje van jonge juffr. C. Boon
1,00	Door ds. Kuiper te Wildervank verz. in biduren
12,00	Door B. van Waaardhuizen penn. der 2 cts. vereen. van de Jong. Vereen. "Samuel" te Dordrecht
10,00	Door ds. Kuiper te Wildervank, van de scholieren van den heer Othoff
6,20	Van een onbekende, postmerk Utrecht
2,50	

Transportere f 2388,065

Door ds. Nederhoed, penn. van het 8ste N. Bv. Zendingfeest, 1/11 deel der coll. geh. 31 Juli te Winschoten	75,00
Door A. Najer te Zwolle	3,00
Door ds. Geerds van Z. N. te Pieterburen	2,50
Door ds. H. Vissink van de kinderen der Zondag-school te Hattem	2,50
Door ds. Donner, van de Chr. Geref. Hulpzending-vereën. "Uw Koningsrijk kome" te Leiden	50,00
Van Mej. N. N. te V.	2,50
Door ds. Thijs te Hasselt van den Zondagsschool	5,89
Door br. Besselaar te Rotterdam, van N. N. gev. in de coll.	1,00
Door ds. Contant te Brielle	0,50
Door ds. Lindelboom, gevonden in het kerkzakje te Zaandam	0,50
Id. van A B C	1,00
» van de kleine K. M. te Hoorn	0,25
» van de Zondagsschoolkinderen te Zaandam	2,49
Door H. Glas te Broek op Langendijk van de Chr. Jongel. Vereën.	5,00
H. Steenhuis te Hoogeveen, van de Chr. Jongel. Vereën. "Hebt elkander lief"	3,53
ds. Beuker te Amsterdam van "t Wijnrankje" ald. G. J. Overeem te Weesp, uit de groene bus-jes "Bid den Heere des oogste, " enz. Matth. 9 : 38	37,50
ds. Nederhoed, verz. giften op een Zondag-avondgezelschap te Middelsestun	11,50
J. Kramer uit naam van J. J. Beverwijk	2,50
ds. H. G. de Jonge van de Zendingvereën. te Kommerzijl	10,00
ds. de Visser te Helder van de Kinderen van den werkmán v. V.	3,055
ds. Donner van Johan Kemink in Sadderwich (Prussien)	6,00
Van de Jongedochtersvereën. te Gorinchem : door Mej. Luytjng	10,00
ds. Geerds te Pieterburen van H. S.	2,50
ds. J. Bult te Uithuizermeeden o. g. gev. in het kerkzakje	2,50
ds. Meijer te Marum, uit de Zendbus der gem.	4,40
<i>Transpore f 2701,47</i>	
<i>Transport f 2388,065</i>	

<i>Transport f 3065,97</i>	
	Van de Jonged. Vereniging te Milldam door
	G. Hijlkema
	Uit de catechisatiebus van ds. van der Lichte
	te Hijum
	Door A. T. v. Wijngearden van de kinderen der zondagschool te Medemblik
	» G. H. de Vries van de Jongedochtersveren.
	» «Uw koningrijk kome» te Harlingen
	» P. Steensma, van de Chr. Jong. Vereen. te Midlum
	» ds. Wagenmaker te Rotterdam, van mej. N. N.
	» den hoofdonderwijzer A. Koebbrugge, van de kinderen zijner zondagschool te Nijveen
	» G. P. Woudstra, een ged. uit het zend. busje uit de kerk te Midlum
	» de. T. Bos te Harlingen, van de Vrouwenveren.
	» voora uit- en inw. zending
	» ds. v. d. Kouwe, van de Chr. Jongel. Vereen. te Stroobos, »Uw koningrijk kome»
	» Mej. D. Busma. van de cts. vereen. der Meisjes Leesveren. te Middeldistum
	Van de Jongel. Vereen. te Houwerzijl
	Door J. Maatman te Amsterdam, onder letter N. N.
	» H. A. Roozeboom te Meppel, van de Chr. Jong. Vereen. »Timotheus»
	» id. van de zondagschool
	» L. v. d. Sijfs, van eene centsveren. te Zwartewaal, verz. door den 10jarigen Job Hollaar
	Van N. N. te Hallum
	Door ds. Donner, gecoll. in een Zend. bidstond door Zebew. geleid te Dordrecht.
	» idem van de Jongel. Vereen. » Mijn zoon geef Mij uw harte», Rhijnsburg
	Door J. H. de Vries, van de Zend. vereen. te Warkum
	» P. J. Knol, van de Jong. Vereen. » de Prediker» te Heerenveen
	» ds. Woisink te Langeslag, gecoll. op het jaarteest der Jong. Vereen.
	» ds. van Apeldoorn te Holten, van de Jong. Vereen. van het » Mostaardzaadje»
	» » » uit het busje » voor Israel
	» en de Volken»
	» ds. King. nam. de zondsch. kind. te Tillburg
	<i>Transportere f 3361,03</i>

Transport f 3361,03

5,00	Door ds. Dalhuisen, van de Jongel. Vereen. te Min- nertsgr
40,00	Van de Commissie van het Zuid- Zendingsteest.
3,00	Door ds. Broekhuizen, de 1/2 coll. van de gem. Ids- kenhuizen, op het Kerstfeest
28,28	Van de vereen. »Zelfoefening» te Oldenzijl
3,00	Door ds. Jacobs te Klundert, van een bidstond te Zevenbergen
2,50	» ds. Donner, van den heer Overvliet te Warmond
3,00	» id. van Mej. Maaskant te Leiden
2,00	» id. van Mej. Maaskant te Leiden
2,00	» ds. v. d. Sluys te Sneek, gift van het man- nengeselschap te Ophuzen
5,12	» ds. Diemer te Scharnegoutum, uit de kinderbus nengeselschap te Ophuzen
5,50	» ds. de Koning te Krabbendijke, van eenige kinderen
2,50	» ds. Gispens, van leden der Herv. kerk, de op- brengrst eener zond. school te Ambt Vollenhove
4,00	» ds. W. te L., coll. van een vriendenkring
1,75	Van de Chr. Geref. Jonged. Vereeniging te Broek op Langendijk
5,00	Door den hoofdonderwijzer A. C. W. Scheffer te Harlingen, uit het Zend.busje van de kinderen zijner school
4,00	Van A. Leith van der Putte te Rensel
1,00	
<hr/>	
	/ 3476,68.

S T A A T van Ontvangst en Uitgaaf der Zending, A°. 1878.

ONTVANGST.	UITGAAF.
Prov. Groningen	Voor de opleiding
Friesland	<i>f</i> 3276,00
Drenthe	Gez. aan Zend. Haan
Overijssel	4469,28
Gelderland	Penningm., weeskind. bediening, porto's
Utrecht	286,945
N. Holland	Reiskosten van de Zend. commissie
Z. Holland	477,38
Zeeland	<i>f</i> 8509,705
N. Brabant	Ontvangst
	15480,075
	Uitgaaf
	8509,705
	Saldo
	<i>f</i> 6970,37
	Opgemaakt door den ondrgeteekende
	C. G. DE MOEN, penn.
Bijz. bijdragen	Nagezien en in orde bevonden,
Interest	<i>Namens de Zendingcommissie:</i>
Saldo	J. F. BULENS, president,
Restitutie	L. LINDEBOOM, secretaris.
Inwendige Zend.	DOESBORGH
	16 Sept. 1879.
	<hr/>
	<i>f</i> 15480,075

Bijlage VI.

VERSLAG VAN DE COMMISSIE DER ALGEMEENE
KAS TEN BEHOEVE VAN PRED.-WEDUWEN,-
WEEZEN EN EMERITI-PREDIKANTEN.

Aan

*de Eerwaarde Synode der Chr. Geref.
Kerk, te houden te Dordrecht, op
19 Aug. en volgende dagen.*

Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus!

De Commissie der Algemeene Kas ten behoeve van Pred.-Weduwen, — Weezen en Emer.-predikanten heeft ons, haar comité, wederom afgevaardigd om haar bij U te vertegenwoordigen, en namens haar verslag uit te brengen en met U te onderhandelen.

Overeenkomstig deze opdracht deelen we U dan mede, dat wij sinds de vorige Synode met aangenaamheid en zonder buitengewone bezwaren de gewichtige en teedere taak der verzorging van onze Weduwen, Weezen en Emer. predikanten hebben volbracht.

Moeielijkheden kunnen bij de behartiging van zulk een zaak wel niet uitblijven en daarop rekenden en rekenen we dan ook.

Om altijd en jegens ieder billijk te zijn, en in den strijd tusschen het medelijdend gevoel en het verstandelijk overleg den goeden middenweg te kiezen, gij zult erkennen, dat dit soms zwaar is.

Naar behoefte te verzorgen en met den staat der Kas behoorlijk rekening te houden, we wenschten, dat onze Kerk, goedgewend als ze zich altijd betoont, ons daartoe nog beter in staat stelde.

Toch mogen we niet klagen; de verzorging kan redelijk geschieden en is ook dusverre naar onze overtuiging alzoo geschied.

De maatregel, door de vorige Synode vastgesteld, dat de gemeenten $\frac{1}{6}$ bijdragen voor den emeritus geworden predikant, of voor de weduwe en weezen van haar overleden leeraar, is voor den staat des Kas uitnemend en stelt ons onwillekeurig in staat, om de toelage allicht wat hooger te bepalen.

We hebben van het verlot der vorige Synode tot eene extra-kollekte, aanbevolen door haar moderamen, nog geen gebruik behoeven te maken.

De kollekten zijn grooter geweest, we erkennen dit met dank-

Bijlagen.

baarheid, maar toch, ook zelfs naar evenredigheid geoordeeld, de uitgaven nog veel meerder, daar het Gode behaagd heeft sinds de vorige Synode in Zijn aanbiddelijk bestel het getal dergenen, die ondersteuning behoeven uit de Kas, grootelijks te vermeerderen. Immers, met 4 weduwen, die hulp behoevende kinderen hebben en 2 emeriti-predikanten, terwijl daartegenover eene weduwe en een emeriti-predikant overleden zijn en 4 weezen opgehouden hebben ondersteuning te ontvangen, zoodat we veilig mogen rekenen, dat we ruim f 1000 per jaar meer moeten uitkeeren dan tijdens de vorige Synode.

Nu wenschten we, dat we van de voorjaarskollekten van 1879 konden roemen, gelijk van die in 't najaar van 78, dan zoudt gij geen enkele klacht van ons hooren.

Maar vergeetachtigheid schijnt een kwaal der Kerk te zijn gelijk van de kinderen, want men schijnt vergeten dat de redenen, die in 't najaar van 78 de kollekten zoo deden stijgen, in 79 zijn blijven voortbestaan, ja in omvang toegenomen zijn, nl. de veel vermeerderde behoeften der Kas.

Een ernstig, hartelijk, woord van deze Synode aan al onze predikanten en voorgangers, om de belangen onzer Kas, die om des Heeren wil aller belangen kunnen heeten, bij het kollekteeren dringend aan te bevelen, zal wellicht onder 's Heeren zegen een gunstige uitwerking hebben, en dan met de vernieuwde toezegging dezer Synode, om als 't noodig is een derde kollekte te mogen uitschrijven, aanbevolen door haar moderamen; durven we met 't oog op den Man der weduwen, den Vader der weezen, den genadigen Belooner Zijner getrouwe knechten, met onze Kas de toekomst tot een volgende Synode wel weer tegen.

En nu hebben we nog 2 vragen, een voorstel en een opmerking.

De eerste vraag betreft weezen, die meerderjarig doch onbekwaam zijn om voor zich zelf te zorgen, en alrede tot de Kas in betrekking stonden. Moeten we deze overdragen aan hunne gemeenten of hen blijven verzorgen? Gaarne hadden we voor dit geval een besluit van blijvende kracht.

De tweede vraag is deze, of het wettig is een leeraar, wiens lichaamstoestand hem het prediken niet beslist verbiedt, wegens geesteszwakheid emeritus te verklaren?

Ons voorstel is om art. 9 van het gewijzigd reglement wederom aldus te wijzigen, dat het verslag van het bestuur der Kas niet meer geschiede met de respectieve Klassis, maar b.v. met den korrespondent der Klassis en den respectieven Kerkeraad of zoodat gij goed zult vinden te besluiten.

Door opgedane ondervinding zijn we gedrongen tot dit voorstel en gaarne willen we het in uw midden nader toelichten.

Onze opmerking betreft art. 52 litt. a. der vorige Synode. We willen uwe aandacht er op vestigen, dat het niet gunstig voor het beheer der Kas zal werken, indien gelijktijdig in alle provincien een verwisseling van predikanten en ouderlingen plaats vindt.

Een gedeeltelijke verwisseling zal in elk geval wenschelijk zijn, daar alsdan de aanblijvende leden de nieuwbenoemde kunnen voorlichten.

De Heere zij in uw midden met Zijnen onmisbaren zegen!

Namens de Commissie der Kas:

Uw broeders in den Heere,

P. v. D. SLUYS, *pres.*

A. H. GEZELLE MEERBURG, *secr.*

L. HOEKERS, *penn.*

---

1 Juli 1879.

Bijlage VII.

Rapport in zake de Doopskwes-
tie aan de Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerk gehouden te
Dordrecht, 19—30 Augustus 1879
door de hiertoe benoemde commis-
sie van advies.

AAN DE KERKERADEN, CLASSICALE EN PRO-
VINCIALE KERKVERGADERINGEN, DER CHRIS-
TELIJKE GEREFORMEERDE KERK IN NE-
DERLAND.

Eerwaarde en geliefde broeders in onzen Heer Jezus Christus!

*De Synode onzer Kerk: 19—30 Aug. jl. te Dordrecht gehouden,
zag zich wederom geplaatst voor de gewichtvolle vraag: wat te
denken van den doop, bediend door deze en die op zich zelf staande*

personen? In de bespreking van de desbetreffende punten der Agenda, kwam ook de doopsbediening van openbare ongeloovigen en van afvallige Kerken opnieuw ter tafel. Al spoedig bleek het ondoenlijk de bijzondere gevallen grondig te behandelen, zonder de Doopskwestie in het algemeen aan te roeren. Dit leidde de Synode tot het besluit, om de beslissing over de bijzondere gevallen te doen voorafgaan door de behandeling dezer vraag: Welke zijn voor de erkenning eener Doopsbediening hare onmisbare vereischten? Om aldus tot een vasten regel te komen, waarnaar de lagere kerkbesturen over voorkomende gevallen zouden kunnen beslissen. Zij benoemen daartoe eene Commissie, die, staande de Synode, zou vergaderen, om haar van advies te dienen. Deze Commissie bestond uit de broeders: S. VAN VELZEN, H. DE COCK en J. H. DONNER, praadviseerende leden; en H. BEUKER, J. BAVINCK, J. HESSELS, H. VAN HOOGEN en L. LINDEBOOM, leden.

Deze Commissie, die Docent VAN VELZEN tot President en Ds. J. HESSELS tot Secretaris verkoos, heeft het achterstaand Rapport en Advies uitgebracht. De Synode, met dankbaarheid den arbeid der Commissie ontvangende, meende echter, zoowel om het gewicht der zaak als om des tijds wille, dien de degelijke behandeling van dit Rapport nog door deze Vergadering zou vereischen, het meest in het belang der Kerk te handelen, door dit Rapport aan de lagere kerkbesturen te zenden. Daartoe werd dan ook besloten; terwijl de Commissie permanent werd verklaard tot de volgende Synode, die, zoo de Heere wil, in Augustus 1882 zal vergaderen. Zie Zitting 3, 8 en 18 van de „Handelingen“ der Synode.

Volgens dit besluit der Synode zenden wij U thans dit Doopsrapport toe. Gij zult hieruit bemerken dat de Commissie, na herhaalde malen over de zaak te hebben beraadslaagd, wel tot eenstemmigheid is gekomen over een grondslag en maatstaf voor de erkenning eener doopsbediening, doch ook dat zij niet tot overeenstemming kwam aangaande de toepassing. Terwijl de een oordeelde dat b. v. de Roomsche Kerk nog de aangegeven onmisbare vereischten bezit, oordeelde een ander, dat zij moet geacht worden die te hebben verloren. Juist in de toepassing, om welke het te doen is, stuit men op de meeste bezwaren; is het antwoord het moeielijkst.

De Synode wenscht daarom, dat geheel de Kerk diep doordrongen zij van het hoog gewicht der zaak, en zich, biddend om het licht des Heiligen Geestes, tot taak stelle grondig te onderzoeken en te overwegen wat, naar den Woorde Gods en de Belijdenis der Gereformeerde Kerk, die wij erkennen als op Gods woord gegrond, de roeping der Kerk zij om; in dezen tijd, van verwarring en verwerping hier, en ontheiliging dáár, van de heiligheden des Heeren; het Sacrament des Doops, het teken en zegel van het

Evangelie onzer zaligheid, ongeschonden te bewaren, en tegen de schendende handen helder en krachtig getuigenis te geven, met woord en daad.

't Is daarom dat de Synode U dringend uitnoodigt dit Rapport rijpelijk te overwegen op Uwe Vergaderingen, en voor 1 Augustus 1880 uw, met redenen omkleed, oordeel en advies, zoowel aangaande den maatstaf, in dit Rapport voorgesteld, als de toepassing deszelven, in te zenden bij de Commissie, onder 't adres van Ds. J. HESSELS, te Bedum, prov. Groningen.

Aan de Commissie is opgedragen ook bij Buitenlandsche Kerken advies in te winnen, en op de Vergadering van Presbyteriaansche Kerken uit alle landen, ten volgenden jare te Philadelphia, N.-Am., D. V. te houden, deze zaak ter overweging aan te bevelen.

Voor de volgende Synode zal de Commissie dan de vrucht van hare overweging en beraadslaging over al de, uit den boezem onzer Kerk en van andere Kerken ingekomen, adviezen, indien mogelijk, in den vorm van bepaalde voorstellen; tijdig aan de lagere kerkbesturen doen toekomen. Opdat de eerstkomende Synode — geve de Heere het uit genade! — moge kunnen komen tot besluiten, die, de vrucht zijnde van rijp beraad, van afgebeden Geesteslicht, der Kerke Gods tot in gestachten ten rijken zegen verstrekken, ten getuige tegen den veelhoofdigen vijand van den God des Verbonds en Zijne duurgekochte Gemeente, den nooit volprezen Naam des VADERS, des ZOONS en des HEILIGEN GEESTES, ter eeuwige eer!

Hiermede, geliefde broeders, meenen wij de bedoeling der Synode U duidelijk genoeg te hebben aangewezen. Geve de HEERE U genade om met wijsheid, getrouwheid en ijver in dit gewichtvol werk mede te arbeiden. Over de Commissie, wier voortdurende taak zoo omvangrijk en teeder is; over U allen, en de volgende Synode, van wie een beslissing in dit, reeds eeuwen hangend, vraagstuk gehoopt wordt — smeeken wij; en ongetwijfeld allen, die den Heere in oprechtheid vreezen, in alles naar Zijne Wil, tot Zijne eer, begeeren te leven, en daarom Zijne Kerk liefhebben en zich in haren groei en bloei verlustigen, van ganscher harte de voorlichting des Heiligen Geestes af. „En onze God ontfermt zich op 't gebed!“

Namens de Synode:

D. K. WIELENGA, President.

L. LINDEBOOM, Scriba.

DORDRECHT, 30 Augustus 1879.

—

R A P P O R T.

**Aan de Eerwaarde Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerk, vergaderd te
Dordrecht.**

Eerwaarde Vergadering!

Uwe Commissie, benoemd om nog tijdens de zitting dezer Synode Uwe Vergadering te dienen met haar advies in zake de vraag: „*Welke zijn de onmisbare vereischten eener wettige Doopsbediening?*“ heeft de eer het navolgende rapport uit te brengen.

Zij heeft aan de overweging dezer hoogst belangrijke vraag een zestal bijeenkomsten gewijd, waarin Docent s. VAN VELZEN haar als president en Ds. J. HESSELS als Secretaris hebben gediend.

Zij is begonnen met achtereenvolgens de U reeds bekende voorstellen van de leden der Commissie: VAN VELZEN, LINDEBOOM, VAN HOOGEN en BEUKER te lezen, nadat deze broeders, voorzoveel zij het noodig achtten, hunne voorstellen meer of minder hadden gewijzigd. Dit viertal voorstellen is vermeerderd met die van de leden DE COCK en DONNER.

Uwe Commissie heeft geoordeeld deze voorstellen Uwer Vergadering niet te mogen onthouden, en laat ze daarom in dit Rapport aan haar meer eenparig eindoordeel voorafgaan.

Voorstel-VAN VELZEN.

Wat de doopsbediening betreft buiten de Christ. Gereform. Kerk in Nederland, mag alleen de doop erkend worden van hen die tot de Gemeente worden toegevoegd, indien het sacrament is bediend volgens de instelling des Heeren, aan kinderen der Christenen, door een leeraar, die tot eene Vereeniging behoort, welke zich door hare geloofsbelijdenis als eene Gemeente des Heeren openbaart, alsmede van iederen leeraar, die zijne aanstelling heeft verkregen in eene gemeenschap, welke vroeger als

eene Kerk des Heeren bekend stond, ofschoon zij thans niet meer als Vereeniging de waarheid belijdt; zoolang niet blijkt dat de leeraar, die den doop heeft bediend, de instelling des doops verloochende of van de waarheid, naar het Evangelie, was afgevallen.

Voorstel-LINDEBOOM.

Dit voorstel bevat vier punten.
Zulk een doop is alleen wettig die :

1. Bediend wordt vanwege een wettige Gemeente.
  - a. die staat op het fundament,
  - b. die wettig als zoodanig is ontstaan.
2. Bediend wordt door een wettigen dienaar.
  - a. die wettig is gezonden ;
  - b. die wettig is geroepen.
3. Bediend wordt in den wettigen vorm, d. i. met de doopsformule Matth. 28 : 19.
4. Bediend wordt aan een wettigen doopeling.

Voorstel-VAN HOOGEN.

Het voorstel-VAN HOOGEN, zooals het door hem gewijzigd is bevat vijf *Stellingen* en even zoovele *Resultaten* met opzicht tot de wettigheid van den doop.

STELLINGEN.

1. De doop is eene inlijving in de Christelijke Kerk, en moet door hare leeraren worden bediend ;
2. Als zoodanig is hij de zichtbare zijde der Verbondseenheid en de voortplanting der Kerk ;
3. Waar deze lijn wordt afgebroken of de Christelijke Openbaring en Belijdenis worden verlaten, daar houdt de Kerk op te bestaan.
4. De dwalingen in de leer ontnemen der Kerk wel den voornamesten zegen, maar niet het recht van den doop.
5. De zegen keert terug, wanneer de gedoopte tot het geloof en de belijdenis der waarheid komt.

Vijf *Resultaten* in opzicht tot de wettigheid van den doop :

1. Dat hij bediend is door een in de Kerk erkend en gewettigd leeraar, (door zending en roeping.)
2. Dat hij verbonden is met de leer der Drieëenheid Matth. 28 : 19, uitgebreid in de apostolische geloofsbelijdenis.
3. Dat de doopende Gemeente duidelijk in wettig verband sta met de Christelijke Kerk;
4. Dat men wete, zoowel van een geheel Kerkgenootschap als van eene bijzondere Gemeente, dat zij doopen in Bijbelschen vorm, en de leer der Drieëenheid niet openlijk verwerpen;
5. Dat men de zichtbare lijn der Kerkelijke eenheid erkenne, en niet slechts van een geestelijken band der vereeniging spreke.

Voorstel-BEUKER, dat hier en daar verduidelijkt is, luidt aldus:

Aangezien de H. Doop een sacrament is van Gods Genadeverbond, dat aan niemand dan aan Zijne Gemeente is toebetrouwd om haar de weldaden van Christus te verzegelen, zoo is het de dure roeping der Gemeente dit pand heilig te houden:

a. door alle misbruik en ontheiliging van hetzelfde te weren, en

b. door het van alle onheilige nabootsingen te onderscheiden.

Om dit te doen dient de Gemeente, vooral in onzen tijd, nu gezegde ontheiligingen en nabootsingen als met den dag toemenen, duidelijk aan te wijzen: welke zaken onmisbaar moeten geacht worden voor den wettigen doop.

Hiertoe zijn onbetwistbaar te tellen deze drie:

A. een wettig bondeling, aan wien de doop moet worden bediend (de geloovigen en hun zaad).

B. een wettige doopsbedienaar, door wien dit sacrament moet worden toebediend.

C. een wettige doopsvorm, onder welken de doop wordt bediend; namelijk, een indompeling of eene besprenging met water, in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.

Daar nu het verschil thans niet gaat over wat onder letter A en C is genoemd, kunnen wij daarover zwijgen. Geheel anders is het echter met letter B, over „den wettigen *Doops-BEDIENNAAR*.”

Hierover bestaat thans tweërlei onzekerheid :

1. Wat moet men denken van den doop, in weleer rechtzinnige maar thans verbasterde en afvallige Kerken bediend?
  - a. die : òf zonder het gebruik der Doopsformule, Matth. 28 : 19).
  - b. òf met het gebruik dier formule, maar onder openlijke verwerping van het trinitarisch geloof, — het geloof aan den Drieëenigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, —
der doopende gemeenschap in het algemeen, of ook van de plaatselijke gemeente, in wier midden de doop bediend wordt, in het bijzonder.
2. Hoe moet men oordeelen over den doop, toegediend door personen, die door geene wettige Kerken gezonden of be-roepen zijn?

Ad *primum* dient :

- a. dat bedoelde Kerken, weleer rechtzinnige, alzoo deel van de algemeene Kerk van Christus op aarde, en draagsteis van Gods Verbond en sacramenten waren ;
- b. dat ook de H. Doop tot de zaken behoort, welke — schoon zulke Kerken onder de afvallige Kerken moeten geteld worden — uit kracht van Gods Woord niet kunnen worden vernietigd, zolang zulk eene doopende Gemeente het trinitarisch geloof niet heeft losgelaten ;
- c. dat onze Vaders, èn blijkens hunne praktijk èn blijkens hunne bepalingen in de Synode van Middelburg 158 art. 74 en 75 en van Dordrecht 1618/19; Post-Acta; Sessie 162; II, zich afkeerig toonende van het zonder noodzaak herhalen van den doop, op bovenvermelde gronden hebben voortgebouwd ;

Weshalve moet geoordeeld worden :

- a. dat de doop van zulke Kerken of van zulke plaatselijke Gemeenten, die met het trinitarisch geloof aller Christelijke Kerken niet gebroken hebben, en door een harer wettig aangestelde dienaren bediend, voor wettig moet gehouden worden ;
- b. dat de doop van iedere gemeenschap, hetzij eene geheele Kerk of ook plaatselijke Gemeenten, (ondanks en tegen hare Kerk) die toont met bovengenoemd trinitarisch geloof aller Kerken gebroken te hebben, voor onwettig moet worden gehouden, onverschillig of de doop is toegediend met de bekende doopsformule of niet ;

- c. dat iedere doopsbediening, die niet is geschied in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest, onwettig is, waar en door wien ook verricht.

Ad *secundum* dient :

- a. dat er zonder wettige Gemeente van een wettigen doop : waardoor niet alleen Gods Verbond verzegeld wordt, maar waardoor men ook der Gemeente wordt ingelijfd; niet eenmaal sprake kan zijn ;
- b. dat er eveneens, zonder wettige aanstelling en ordening ter eener, en zonder wettige beroeping en erkenning der Gemeente ter anderer zijde, geen wettig Evangeliedienaar denkbaar is ;
- c. dat geene Vereeniging een wettige Gemeente des Heeren kan heeten dan alleen zulke Vergaderingen der geloovigen die op wettige wijze overeenkomstig het Woord des Heeren zijn ontstaan, en die op den bodem der H. Schrift zijn staande gebleven.

Weshalve veroordeeld en voor onwettig gehouden moeten worden :

- a. de doop van private personen, die met geene corporatie in *officieële betrekking staan*, maar alleen van geestelijke gemeenschap willen weten ;
- b. de doop van hen, die eene corporatie vertegenwoordigen welke aan het ontduiken of verachten van de wettig toegepaste tucht haar ontstaan te danken heeft ;
- c. de doop van hen, die aan het hoofd staan van zulke secten, welke, zonder zelve door eenige wettige Kerkgemeenschap gesticht te zijn, met miskenning van alle Kerken en wettige ordeningen, zoo maar positie genomen hebben en zending en roeping en sacramenten enz. zijn gaan uitoefenen, alsof ze Gemeenten des Heeren waren.

Voorstel-DE COCK.

Het voorstel van DE COCK, waarvan de vergadering nog geene kennis nam, luidt aldus :

1. Woord en sacrament, d. i. het woord der belofte en het zegel der belofte, zijn aan elkander verbonden.

Door dit woord en sacrament zet zich het Verbond Gods voort, d. i. de bediening van het Verbond der genade geschiedt door de verkondiging van het woord des Evangelies en de toediening der sacramenten.

2. Het sacrament, toegevoegd aan het Woord, kan alleen daar zuiver zijn, waar het woord zuiver is.
3. Het niet zuiver bewaren van het Woord is nog niet gelijk aan het wegnemen of te niete doen van het Woord.
Ditzelfde geldt van het sacrament.
4. Er kan echter een moment komen, waarop het Woord is weggenomen, en hierdoor ook het sacrament heeft opgehouden.
5. Het criterium hiervoor is, dat men de leer der Drieëenheid [Matth. 28 : 19], uitgebreid in de Apostolische Geloofsbelijdenis, laat varen.

Hieruit volgt :

- a. dat, de doop, bediend door de Roomsche Kerk, moet erkend worden ;
- b. dat, in betrekking tot niet-Roomsche Kerkgenootschappen, onderscheid behoort gemaakt te worden tusschen Kerkgenootschappen *met* en *zonder* geschreven geloofsbelijdenissen.

Voor beide geldt: dat de Kerk niet oordeelen kan over de handelingen van bijzondere personen of leeraren, maar zij moet afgaan op hetgeen objectief voor de genootschappen verbindend is. In ons land zijn de Remonstrantsche broederschappen en de Vereenigingen der Doopsgezinden vanouds zonder geschreven belijdenissen, doch hebben zich tot het jaar 1879 niet losgerukt van den band der algemeene Christelijke Kerk.

In andere landen zijn ook andere Genootschappen of kerkelijke Vereenigingen, die zonder geloofsbelijdenis zijn, en niet kunnen beoordeeld worden dan na bijzondere kennisneming van het standpunt, door haar ingenomen.

Betrekkelijk kerkgenootschappen, die een belijdenis hebben, zonder dat zij die nog formeel hebben ter zijde gesteld, moet op den feitelijken zoowel als op den juridieken toestand acht gegeven worden.

Bij voorbeeld: In het Hervormd Kerkgenootschap is de verbinding aan de belijdenis rechtens opgeheven. Vandaar dat ook de bediening van den doop op zoo verschillende wijze plaats heeft, dat die doop nu eens een Christelijke is, dan eens een onheilig spel, eene schandelijke ontheiliging van de heilige inzetten des Heeren.

Dewijl nu de juridieke en feitelijke toestanden elkander niet dekken, zou het gewaagd zijn alleen den juridieken toestand tot basis van handelen te nemen; ook de feitelijke toestand moet in acht genomen worden. Dit laatste nu kan geschieden door den

doop te erkennen, bij wiens bediening de doopsvorm is in acht genomen. Door dit kenmerk van de wettigheid of onwettigheid van den toegedienden doop aan te nemen, wordt het wezen niet aan den vorm opgeofferd; maar de vorm, het uitwendig zichtbare, het eenige dat beoordeeld kan worden, wordt als kenmerk van de wettigheid der handeling beschouwd.

Wat nu betreft den doop, die bediend is door afzonderlijke personen in het midden van op zich zelve staande Vereenigingen, hiervoor kan slechts de algemeene regel gelden: dat de doop, bediend door personen zonder eenige zending, werkzaam in eene op zich zelve staande vergadering, en als zoodanig zonder succes-sie (opvolging), niet kan worden erkend.

Eindelijk laat Uwe Commissie hier volgen eenige gedachten van Ds. DONNER, die, afwezig door ziekte in zijn gezin, alleen aan onze eerste en laatste bijeenkomst deel heeft kunnen nemen.

Zij luiden als volgt:

Beide de bediening des Woords en van den Doop, zijn door den Heere en Zijne Apostelen aan de Gemeente gegeven tot ontdekking en bevestiging van zijn verbond met haar.

Het wezen van den Doop rust op de woorden der instelling; het recht der Gemeente; dien door hare dienaren te laten bedienen, rust op het vasthouden aan de woorden der instelling, en alzoo op de belijdenis van den Drieëenigen God en op de historische betrekking, waarin eenige Kerk tot de Apostolische staat.

Op grond van genoemde stellingen kan het:

1. niet onzeker zijn van welke Kerken wij den doop zonder eenig bezwaar te erkennen hebben.
2. Daar er evenwel Kerken zijn, die wel in oorsprong tot de apostolische Kerk behooren, maar in leer of leven hiervan zijn afgeweken, zoo doet zich de vraag voor:

Waarvoor hebben wij den doop van zulke Kerken te houden?

Hieromtrent merken wij op, dat wij, indien zulke Kerken, bij alle afwijkingen, toch nog de leer der Drieëenheid behouden en als Kerk niet hebben verworpen; dan te rekenen hebben:

- a. met den oorsprong dier Kerken;
- b. gedachtig moeten zijn dat het Verbond, waarvan de Doop een teeken en zegel is, voor zulke Kerken niet heeft opge-

houden te bestaan, ook als zij den vollen zegen des Verbonds niet deelen: met die onderscheiding en om die redenen meenden wij den doop van zulke Kerken niet te mogen verwerpen.

Omtrent Kerken, van wie het onzeker is of zij de belijdenis der Drieëenheid al dan niet hebben verworpen, zal men onderzoeken of de dienaren bij den Doop de bekende formule hebben gebruikt.

Wat eindelijk bijzondere Gemeenten en personen aangaat, in wier midden en door wie de doop geschied is; van dezen zal men, indien deze Gemeenten uit scheuring ontstaan zijn, en indien de wettigheid van den bedienaar des doops niet bewezen kan worden, den doop niet erkennen.

Den doop van al zulke Kerken, afzonderlijke Gemeenten of Vereenigingen, die de leer der Drieëenheid verloochenen, en alzoo buiten het Christendom staan, zal men ganschelijk verwerpen.

Al deze adviezen of voorstellen zijn toegelicht en overwogen. In menig punt waren de leden der Commissie het eens; maar in sommige punten, vooral als het de toepassing gold, verschilden zij. Na breedvoerige samenspreking, na herhaald wikken en wegen in niet minder dan zes vergaderingen, die uwe Commissie gehouden heeft, is zij eindelijk tot het besluit gekomen het volgende voorstel aan het oordeel van deze hooge Vergadering te onderwerpen:

Aangezien de Heilige Doop een sacrament is van Gods Genadeverbond; welk sacrament aan niemand dan aan Zijne Gemeente is toebetrouwd, om haar de beloften des Evangelies te beter te verstaan te geven en te verzegelen; zoo is het de dure roeping der Gemeente om dit pand heilig te houden,

- A. door alle misbruik en ontheiliging van hetzelfde te weren.
- B. door het van alle nabootsingen te onderscheiden.

Om dit te doen dient de Gemeente, vooral in onzen tijd, nu gezegde ontheiligingen en nabootsingen met den dag toenemen, duidelijk aan te wijzen:

Welke Zaken onmisbaar moeten geacht worden voor een wettigen doop.

Hiertoe zijn onbetwistbaar te tellen deze drie:

1. Een wettig bondeling, aan wien de doop moet bediend worden (de geloovigen met hun zaad).
2. Een wettig dienaar des Evangelies, door wien dit sacrament moet worden bediend (een wettig gezonden en beroepen dienaar des Evangelies.)
3. Een wettige doopsvorm, onder welken de doop wordt bediend (eene indompeling in of besprenging met water in den naam des *Vaders*, des *Zoons* en des *Heiligen Geestes*.)
Over I en III behoeft thans niet nader gesproken te worden. Geheel anders is het echter met punt II, over den wettigen doopsbedienaar. Hierover bestaat thans tweërlei onzekerheid, en wel deze :

1. Wat moet men denken over den doop, binnen weleer rechtzinnige maar thans verbasterde Kerken bediend ?
  - a. of zonder 't gebruik der Doopsformule ;
  - b. of met gebruik dier formule, maar onder openlijke verwerping van het trinitarisch heloof, door eene Kerk *in haar geheel* of van *een plaatselijke* Gemeente, in wier midden de doop bediend wordt.
2. Hoe moet men oordeelen over den doop, toegediend door personen, die door geene Kerk gezonden of beroepen zijn ?

Ad *primum* dient :

- a. dat bedoelde verbasterde Kerken weleer rechtzinnige, alzoo deel van de algemeene Kerk van Christus op aarde en draagsters van Gods Verbond en Sacramenten waren.
- b. dat zulke kerken, schoon zij zeer verbasterd mogen zijn, geacht moet worden de bediening des Verbonds nog niet te hebben verloren, zoolang zij nog het geloof aan de Drieëenheid niet hebben losgelaten.
- c. dat onze Vaderen en blijkens hunne praktijk en blijkens hunne bepalingen in de Synoden, van Middelburg 1581 *Partic.-Vragen* 74, 75 ; en van Dordrecht 1618/19 *Post-Acta*, Sessie 162, II zich afkeerig toonende van het „zonder merkelijke reden” herhalen van den doop, op bovenvermelde gronden hebben voortgebouwd.

Weshalve op genoemde gronden moet worden geoordeeld :

- a. dat de doop van zulke Kerken of van zulke plaatselijke Gemeenten, die met het trinitarisch geloof aller Christelijke Kerken niet hebben gebroken, en door een harer

wettig aangestelde dienaren bediend, voor wettig moet worden gehouden.

- b.* dat de doop van iedere Gemeenschap, 't zij geheele Kerk of ook plaatselijke Gemeente (ondanks en tegen hare Kerk) die toont met het boven bedoeld trinitarisch geloof aller Kerken gebroken te hebben, voor onwettig moet worden gehouden, onverschillig of de doop is toegediend met de bekende doopsformule of niet.
- c.* dat iedere doopsbediening, die niet is geschied in den naam des Drieëenigen Gods, geheel onwettig is, waar en doorwien ook verricht.

Ad *secundum*, dient:

- a.* dat er zonder wettige Gemeente van een wettigen Doop; waardoor niet alleen Gods Verbond wordt verzegeld, maar waardoor men ook der Gemeente wordt ingelijfd; niet eenmaal sprake kan zijn.
- b.* Dat er eveneens zonder wettige aanstelling en ordening ter eener, en zonder wettige beroeping en erkenning ter anderzijde geen wettig evangeliedienaar denkbaar is.
- c.* Dat alleen wettige Gemeenten des Heeren kunnen heeten: zulke Vergaderingen der geloovigen, die op wettige wijze overeenkomstig 't Woord des Heeren zijn ontstaan en op den bodem der Heilige Schrift zijn staande gebleven.

Weshalve veroordeeld en voor onwettig gehouden moet worden:

- a.* de doop van private personen, die met geene corporatie in officieele Kerkelijke betrekking staan, maar alleen van eene geestelijke gemeenschap willen weten.
- b.* de doop van hen, die eene corporatie vertegenwoordigen, welke aan 't *ontduiken* of *verachten* van de wettig toegepaste Kerkelijke tucht haar ontstaan te danken heeft.

- c. de doop van hen , die aan 't hoofd staan van zulke secten, welke zonder zelve door eenige wettige Kerkgemeenschap gesticht te zijn , met miskenning van alle Kerken en wettige ordeningen zoo maar positie hebben genomen, en zending en roeping , sacramenten enz. zijn gaan uitoefenen alsof ze Gemeenten des Hecren waren.

Omtrent de toepassing dezer beginselen op Kerkgenootschappen en vereenigingen buiten ons . is de Commissie niet tot duidelijkheid en eenheid gekomen ; weshalve zij wel zou willen adviseeren dat dit tot een onderwerp van nader onderzoek wierd gemaakt.

Aangaande MOOIJ en RIDDERBROEK oordeelt de Commissie dat de Kerkbesturen genoegzame aanwijzing in de voorgestelde beginselen hebben.

Met toebidding van het licht en de leiding des Heiligen Geestes , leggen wij de vrucht van onzen arbeid in het midden Uwer Vergadering neder die door den Heere verwaardigd worde dit gewichtvol vraagstuk der oplossing nader te brengen.

De Commissie van Advies in zake de Doopskwestie :

S. VAN VELZEN , *Voorzitter.*

H. DE COCK.

J. H. DONNER.

L. LINDEBOOM.

H. BEUKER.

H. VAN HOOGEN.

J. BAVINCK.

J. HESSELS , *Secretaris.*

Bijlage VIII.

ADRES, AAN ZEX. DEN MINISTER VAN BINNENL.
ZAKEN, IN EEN BIJZONDERE AUDIËNTIE, WOENSDAG
17 SEPTEMBER 1879, OVERHANDIGD, NAMENS DE SY-
NODE DER CHRIST. Geref. KERK.

*Aan Zijne Excellentie
den Minister van Binnenlandsche Zaken,
's Hage.*

Excellentie!

De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, gehouden te *Dordrecht*, van 19 tot 30 Augustus dezes jaars, werd, op den tweeden dag van hare vergadering, smartelijk aangedaan door het bericht: dat een lid der Gemeente te *Edam* en algemeen geacht burger, de schutter P. Groot, daags tevoren naar de gevangenis was gebracht, ter oorzaak van zijn niet-opkomen ter exercitie op den dag des Heeren, Zij gevoelde diep hoe geheel de Christ. Geref. Kerk hierdoor in haar heiligste plichten en rechten werd gekrenkt. Deze Kerk immers gelooft en belijdt dat op den Zondag alleen werken van noodzakelijkheid en barmhartigheid mogen worden verricht; wijl die dag door den Heere geheiligd is tot een dag der ruste, in Zijnen dienst, tot verheerlijking Zijns Naams.

Deze Kerk, door de Synode als hoogste Vergadering vertegenwoordigd, is door Z. M. den Koning erkend. Ook haar geldt dus de verzekering in Art. 165 der Grondwet: „*Aan alle Kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.*” De Synode acht zich daarom zoowel gerechtigd als geroepen om ten ernstigste te protesteeren, en Uwer Excellentie's bescherming te vragen, tegen de grove miskennis, die leden der Kerk hebben te verduren. van „de volkomen vrijheid om zijn godsdienstige meeningen te belijden”, welke in Art. 164 der Grondwet aan „ieder” is gewaarborgd.

De reserve in Art. 164: „behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet” zal hier wel geen bezwaar opleveren. In geval toch van nood, brand, oproer en dergelijke dringende omstandigheden, verbiedt het geloof der Christelijke Gereformeerde Kerk volstrekt niet den arbeid, ook niet schutterij-diensten; integendeel, haar belijdenis maakt die in zulke gevallen tot plicht. En zoomin de bovengenoemde broeder der Gemeente te *Edam* als de anderen, die om dezelfde

reden vroeger zijn bemoeielijkt, hebben ooit geweigerd in geval van noodzaak schuttersdienst te doen op Zondag. Maar hun getuigenis bezwaar gold en geldt steeds het doen van gewonen schuttersdienst op 's Heerendag, die op elken anderen dag even goed kan worden verricht. Nu vragen wij: wat blijft er over van de, in de Grondwet gewaarborgde, godsdienst-vrijheid, wanneer een Commandant der schutterij, voor de meest beleefde en dringende verzoeken: om op 's Heeren dag vrijgelaten te worden en op een andere dag zijn dienst te mogen verrichten, onaandoenlijk, de leden onzer Kerk dringt en dreigt; en zij, bij volhardende trouw aan God en hun belijdenis, gedagvaard, als weerspanningen gesmaad, veroordeeld, in de gevangenis geworpen worden?

Men wijst op Art. 52 der schutterijwet. Maar wij vragen: hebben onze vervolgte broeders ongelijk, als zij meenen dat een wet van 1827 toch in geen geval de, 20 jaar later uitgevaardigde, Grondwet kan neutraliseeren; dat bedoeld Artikel in den geest der Grondwet moet worden toegepast? Hoe luttel ware anders de beteekenis van de eerste, hoogste wet des Rijks, den grondslag aller wetten! Waar nochtans telkens op nieuw dat artikel der schutterijwet wordt gebruikt tot het onverbiddelijk eischen van schuttersdienst op 's Heeren dag, Excellentie, is daar niet de noodzakelijkheid van wijziging dier wet daghelder gebleken? De Synode neemt dan ook eerbiedig de vrijheid UW Excellentie met den meesten aandrang te verzoeken: ten spoedigste te willen trachten de schutterijwet in overeenstemming te brengen met Artt. 164 en 165 der Grondwet. Niet alleen de ruim 30 duizend leden der Christelijke Gereformeerde Kerk, maar ook een groote menigte buiten haar, die haar geloof in dit opzicht deelen, zouden zich daarover ten zeerste verheugen.

Evenzoo wenscht de Synode UW Exc. te verzoeken om, zoolang de schutterijwet nog niet gewijzigd is, de godsdienstvrijheid ook der Christ. Geref. schutters langs een of anderen weg te handhaven, zoodat de hangende vervolging gestaakt en nieuwe voorstellen worden. UW Exc, vergunne ons de volgende opmerkingen:

1. Art. 42 GEBIEDT niet dat de oefeningen op Zondag gehouden worden; het zegt alleen: „bij voorkeur des Zondags.”
- 2, De uitdrukking „zooveel mogelijk na het afloopen van alle godsdienst-oefeningen” wijst aan dat de wetgever wél met den godsdienst rekening wilde houden; wijl nu in de steden overal of bijna overal de namiddags-godsdienstoefening ten 5 of 6 ure gehouden wordt, komt dat art. ook met de openbare godsdienstoefeningen in strijd, en is reeds om de bedoeling der wet te dien opzichte een andere dag aan te bevelen.

3. Reeds in 'tjaar 1828 is door een Ministeriële aanschrijving, van 12 Juni 1828, N°. 50, de aandacht gevestigd op het niet-gebiedende van art. 42 in betrekking tot den Zondag. Zij luidt aldus: „Art. 42 der wet zegt alleen dat aan den Zondag tot het houden der exercitiën de voorkeur zal worden gegeven. Hieruit volgt dan ook dat de andere dagen der week niet zijn uitgesloten, ingeval namelijk een derzelve meer dan de Zondag in het belang der schutterij en dat der ingezetenen daartoe geschikt mocht zijn“. Bewijs genoeg dat de Wetgever nooit bedoeld heeft tot elken prijs de ingezetenen te dwingen om op Zondag schutteroefeningen waar te nemen.
4. Op de meeste plaatsen houdt de schutterij dan ook hare oefeningen en diensten op een anderen dag. Zoude nu juist op de plaatsen, waar men onze broeders plaagt, het belang der schutterij onmogelijk maken dat althans aan hen, die gewetensbezwaar openbaren, op een anderen dag gelegenheid gegeven worde? Dát, Excellentie, zal wel niemand durven beweren; dát kunnen wij ook geenszins gelooven. Wel weten wij dat er velen zijn, die even als onze broederen wenschen op een anderen dag hun schuttersplichten te kunnen vervullen.

UWExc. zal ons niet euvel duiden dat wij, om het gewicht der zaak, uitspreken wat ons op het harte ligt. Ware de wet bepaald gebiedend, en werd die wet ten volle en jegens allen stipt gehandhaafd, ons bezwaar, ons protest, zou alleen die wet gelden. Maar nu, nu moeten wij ook luide getuigen tegen de schandelijke willekeur, die schutterij-autoriteiten, tot krenking onzer consciëntiën, zich met betrekking tot die wet veroorlooven. 't Is niet vandaag of gister begonnen, dat grievend behandelen van leden onzer Kerk. Tal van jaren reeds werden zij hier en daar bemoeielijkt. Vele boeten zijn vroeger betaald, door geringe ambachtslieden, die liever hun zuur verdiende penningen afstonden dan hunnen God te mishagen, hun gemeente te bedroeven, hun geweten te verkrachten. Op honende wijze werden zij meermalen afgewezen, wanneer zij onderdanig kwamen verzoeken: dat het toch de autoriteiten mocht behagen hen op G o d s d a g vrij te laten, vanwege hun godsdienstbezwaar. Of is het niet honend, niet grievend, dan van autoriteiten te moeten hooren dat zij zulke bezwaren niet hebben, en dat bezwaren van godsdienst en dergelijke bij de schutterij niet meerekenen, enz.? In lateren tijd hebben leden der Kerk gemeend zulke onrechtvaardige boeten, opgelegd ter oorzaak van de trouw aan hun bekende „godsdienstige meeningen“, niet langer te moeten betalen, opdat de autoriteiten niet gesterkt zouden worden in hun consciëntie-kren-

kenden dwang. Op alle mogelijke wijze hebben zij van hun bereidwilligheid om op elken anderen dag al hun schuttersplichten te vervullen doen blijken, en de autoriteiten en Schuttersraden trachten te overreden om hen toch niet als wetvertealers te beschouwen maar in hun Christelijk geloof te eerbiedigen. Dat wilde men echter niet! Het is gebeurd dat men schutters, die om andere redenen 's Zondags niet kwamen, liet komen op een anderen dag; onzen leden werd het echter kortweg geweigerd. UWExc. is gewis niet onbekend met de droeve feiten, die in 1876 te *Zaandam* hebben plaats gehad; toen zeven schutters, van welke zes tot onze Gemeente behoorden, de een na den ander hun consciëntie-bezwaar met harde gevangenschap hebben moeten boeten. Van alle zijden des lands, door tal van Gemeenten, in steden en dorpen; buiten onze Kerkgemeenschap zoowel als door geheel onze Kerk; door allerlei Vereenigingen en personen; is toen in de pers en in adressen aan de Hooge Regeering en de Kamers der Staten—Geneaal diepgevoelde ergernis en smartelijk leedwezen geopenbaard. Te *Zaandam* heeft men, sinds dien tijd, onze leden niet weder op Zondag geprest. Maar te *Dordrecht* hebben, in 't laatst van 1877 en 't begin van 1878, weder eenige broederen den smaad van het arrest moeten dragen. En de bovengenoemde schutter te *Edam* is, nu ongeveer een jaar lang, schier onophoudelijk bemoeielijkt. Op zijn herhaalde bescheiden verzoeken om vrijstelling op 's Heeren dag, is geantwoord met tal van vonnissen, waarvan men nu onlangs, 19 Augustus, het eerste heeft uitgevoerd. Dat men den volgenden dag den gearresteerde heeft losgelaten, geschiedde — zoo als de autoriteiten zeggen — omdat de boete betaald was; hoewel de gearresteerde niemand daartoe verzocht of vrijheid gegeven heeft. Hij verkeert nu steeds in gevaar elk oogenblik op nieuw te worden opgesloten.

Excellentie, mag zulk een toestand voortduren? Mag er in 't vrije Nederland nog langer met de vrijheid, met het geloof, met het grondwettig recht, der burgers zulk een rockeloos, spel worden gedreven? Wij willen U niet ophouden met alle bijzonderheden, die ter onzer kennis zijn gekomen. Maar op het volgende vestingen wij bijzonder Uwe aandacht; dat nl. de heeren Commandanten, die voorgeven in naam en vanwege de schutterrijwet te handelen, als zij zoo onvermoeid onze broeders onverbiddelijk dwingen en dreigen en doen straffen, ten duidelijkste toonen dat volstrekt niet nauwgezetheid jegens Wet en Koning hen drijft. Het zou ons niet betamen over verborgene bedoeling des harten te oordeelen. Wat wij op 't oog hebben is voor ieder openbaar. Openbaar dat zij zelve de wet overtreden, zonder zich er over te bekommeren, al wordt daarop ook door de gedagvaarden be-

scheidenlijk geweest. Dat zelfde, tegen onze godsdienstvrijheid aangewende, art. 42 toch bepaalt, niet facultatief, maar categorisch, dat de oefeningen „in geen geval vòòr des middags te vijf ure aanvangen“. En zoomin te *Edam*, waar de oefeningen tot dusver — eerst na Groot's arrestatie heeft men dit veranderd — ten 4 ure werden gekommandeerd, als te *Zaandam* en *Dordrecht* waar zij nog vroeger werden gehouden, stoorden de autoriteiten zelve zich aan dat wetsartikel, op grond waarvan men wel de, tegen de autoriteiten weerlooze, schutters veroordeelen durfde.

Ons bezwaar is niet gelegen in een uur vroeger of later, maar in den dag, den dag des Heeren. Doch tot kenschetsing van den geest, die zich in zulke handelingen uitsprekt, voeren wij het aan, door den nood onzer broederen geperst. En vrijmoedig vragen wij, niet alleen: zijn zulke vonnissen wettig, waar de oproeping in strijd is met de wet? maar vooral—om de gewichtige beginselen van burgerlijk recht en van godsdienstvrijheid, welke het hier geldt—: mogen wij overgelaten worden aan de, bij voorkeur tegen onzen heiligen godsdienst zich keerende, willekeur van zulke Commandanten? Is het edelmoedig, is het waar en recht, dat men Gereformeerde Christenen, als zij zich beroepen op de Grondwet en hun bekende godsdienstbelijdenis, afwijst met eenvoudig te wijzen op een niet-kategorisch gebiedende bepaling van Art. 42, en, in naam daarvan, zich vermeet hen te rukken uit hun werk en gezin, en hen publiek te oontereen door hen achter slot en grendel te brengen — terwijl de autoriteiten, die zelve een onvoorwaardelijk gebiedende bepaling van dat zelfde artikel, zonder eenige godsdienstige reden overtreden, ongemoeid gelaten worden? Kan het anders of zulke feiten kwetsen het rechtsgevoel des volks? Moet het niet schadelijk werken op het, zoo onmisbaar, ontzag voor de Overheid, dat in schutters streng gestraft wordt wat de autoriteiten zich zonder schroom veroorloven? dat nauwgezette christenen zoo worden tegengestaan door mannen, die boven godsdienstbezwaren zich verheffen en meenen dat anderen daarin aan hen gelijk moesten zijn;

Wij voegen hierbij alleen nog de opmerkelijke bijzonderheid dat de boete van meergenoemden schutter te *Edam*, hoewel van 't begin af hooger dan die van anderen, steeds beneden de f 6.— is gebleven of op juist f 6.— gesteld; zoodat — hem alle hooger beroep op HH. Gedeputeerde Staten, tot onderzoeking zijner grieven stelselmatig wordt afgeneden.

Den 29sten Maart jl. was de Synodale Commissie onzer Kerk bij UWExc.'s ambtsvoorganger om over deze zelfde zaak te spreken. Minister Kappeijne opperde toen, volgens het verslag dier Commissie aan de Synode, het vermoeden of er hier of daar ook

plagerijen in het spel konden zijn, daar sommige menschen zoo iets wel eens willen doen". ZExc. keurde die plagerijen af, en beloofde aan de Commissie, wanneer zij hem schriftelijk haar verlangen te kennen wilde geven, een antwoord in dien geest te zenden, dat de Commissie dan vrijelijk mocht publiceeren. De Sijn. Commissie zond daarop een adres aan den Minister. Het beloofde antwoord kwam echter niet; ongetwijfeld alleen tengevolge van de kort daarop veranderde politieke omstandigheden. Excellentie, zal nu ons oog tevergeefs op U zijn gericht?

Van algemeene bekendheid is de groote vrijgevigheid, die de Israëlitische soldaten genieten. 't Is toch niets onbillijks gevraagd, als wij er op staan dat aan de Gereformeerden in dit land de zelfde welwillendheid en eerbied voor hun geloof en godsdienst worde bewezen. Toen de Syu. Commissie Minister Kappeijne daarop wees, antwoorde ZExc. dat voor onze schutters niet gedaan kon worden wat voor de Israëlitische soldaten geschiedt aangezien de dienst der schutterij bij organieke wet is omschreven, maar de dienst der militie bij koninglijke en ministerieele besluiten is geregeld. Indien echter moet toegestemd worden wat wij boven hebben aangewezen, is het dan niet beslist noodig. in 't belang zoowel van den Staat als van de Kerk, dat van stonde aan in deze leemte voorzien worde en deze ongerechtigheid ophoude? UWExc. vergunne ons ook het uit te spreken dat wij zeer verbaasd zijn dat voor onze schutters tot dusver niet scheen te kunnen worden gedaan tot bescherming hunner godsdienstvrijheid, terwijl, reeds jaren geleden. door een „aanschrijving“ van het Ministerie van Binnenl. Zaken - 29 Juni 1868, No. 277, 4de afdeling - gezorgd is voor Roomsche-Catholieke schutterplichtigen. n. l. leekebroeders, die niet in de termen van vrijstelling vallen. In gemelde aanschrijving wordt aanbevolen deze schutterplichtigen niet alleen op 's Heerendag, maar, in tijd van vrede, geheel ongewapend en buiten dienstwaarneming te laten, en dat „om velerlei bezwaren te voorkomen“. Moet en kan wel op »bezwaren« van leden van het R. C. kerkgenootschap worden gelet en daarin voorzien — waarom dan niet evenzeer op die van leden onzer Kerk, die niets meer vragen dan wat hun godsdienst van hen eischt, door de Grondwet hun is gewaarborgd en geen enkel belang van de schutterij of de maatschappij schaden kan?

Hiermede, Excellentie, zijn wij aan het einde van de taak, ons door de Synode bij U opgedragen. Geroepen om voor de eere Gods te waken en de godsvrucht van de leden der Kerk te bevorderen, is de Synode diep doordrongen van het hoog belang voor Overheid en Volk van het heiligen van den Rustdag, naar de Wet des Heeren, bij Wiens gratie ook Nederland's Koning

belijdt te regeeren, Wiens Naam ook bij de aanvaarding der regeeringsambten nog steeds tot een getuige wordt aangeroepen met eedzwering. Ontheiligt de Overheid Gods dag, dan bezondigt zij zich zwaar, maar gaat zij zóóver om ook de onderdanen daartoe te dwingen en zelfs, bij weigering uit ontzag voor den Allerhoogste, hen te straffen, dan stijgt de zonde ten top. Dan ondermijnt de Overheid ook met eigen hand Haar gezag. Want wie het volk leert Gods gezag te verwerpen graaft het fundament voor alle gezag onder de menschen weg. Wij behoeven niet op te merken — ieder kan het dagelijks hooren en zien — dat de tijdgeest onzer dagen op zorgbarende wijze tegen het gezag vooral der Overheden, aanbruischt en de volken tot revolutie en communisme prikkelt. Daartegen arbeidt de Christelijke Gereformeerde Kerk: naar 't Woord van God, door het volk te onderwijzen in de leer der waarheid en godzaligheid, die allen den eisch stelt: „Vreest God, eert den Koning!“ Daarom zendt zij ook vurige smeedingen voor Koning en Volk tot den Heere. En daarom ook haar dringend verzoek aan de geëerbiedigde Overheid; ach! werk ons niet tegen; verhinder ons niet langer God te dienen en Zijnen dag te heiligen; bescherm ons tegen degenen, die ons om Gods wil bemoeielijken; opdat de Heere ons land zegene en wij een gerust en stil leven mogen leiden in alle godzaligheid en eerbaarheid, naar zijn heilig Woord!

In de hoop dat UWExcellentie deze Hare rechtmatige begeerte zal geven, zijn wij met gepasten eerbied,

Heilbiddend,

De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Get.) D. K. WIELENGA, Pred. a. d. Nieuwendijk	Synodi Praeses
L. LINDEBOOM, Predikant te Zaandam,	Synodi Scriba
S. v. VELZEN,	} Hoogleer. aan de Theol. } Praadviseerende
A. BRUMMELKAMP, } School te Kampen,	

DORDRECHT, 30 Augustus 1879.

*Van dit adres is een afdruk gezonden aan
Z. M. den Koning en aan elk der leden van
de Eerste en Tweede Kamer der Staten-
Generaal.*

I N H O U D.

	Bladz.
Voorwoord	3
Bidstond en rede van ds. WIELENGA	5—7
Opening der Synode en toespraak van ds. BEUKER	8—10
Afgevaardigden en Moderamen	11—13
Verklaring van instemming met de Gereformeerde Belijdenisschriften	13
Tijd der zittingen	13
Brieven en afgevaardigden van Buitenl. Kerken	13, 14
<i>Brieven van: W. H. G. Kerk in N. Amerika en Geref. Kerk in Z. Afrika. Afgevaardigden van: O. Geref. Kerk in Prui- sen, S. Ev. Belge, Ref. Church, N. Amerika, Am. Presb. Church, Schotland, Gen. Presb. Council.</i>	
<i>De Free Church in Schotland . . . . .</i>	16, 50
Comm. v. Rapport en Advies voor <i>ingezonden stukken</i>	15, 25
Verslag van de Synodale Commissie	15
Toespraken en vragen van en tot afgevaardigden van Buitenlandsche Kerken	27—45
D. D. EGGENSTEIN en HAKSTEEN, <i>Belg. Zendingkerk</i>	27—29
D. D. SCHOEMAKER en MOET, <i>O. Geref. Kerk in Pruisen</i>	30, 31
Rev. A. ZWEMER, <i>Geref. Kerk, N. Am.</i>	31—35, 54
Rev. dr. A. THOMSON en Rev. dr. J. TAYLOR, <i>Un. Presb. Church, Schotland</i>	36—39
Rev. W. GILLIES en Rev. dr. MURRAY MITCHELL, <i>Gen. Presb. Council</i>	41—45
Verzoek van afgev. O. Ger. Kerk in Pruisen betref- fende de gelden voor een Docent gegeven, en ondersteuning van zwakke Gemeenten	110, 135
Verzoek van W. H. G. Kerk in N. Am. aangaande C. DE BEST	134

Opwekking van ds. HAKSTEEN om de 30.000 Nederlanders te Parijs te gedenken, aanbevolen aan de Commissiën voor inw. Zending	29, 30, 135
Bepalingen aangaande oefening van de gemeenschap der heiligen met Buitenl. Kerken, en afvaardiging tot hare Synode	134

LEER EN SACRAMENTEN.

Chiliasme	17—20
Doopskwestie	21—22
Doopsbediening van RIDDERBROEK	21, 122
» » M. MOOIJ	21, 122
» » J. G. SMITT	22
» » de Remonstrantsche Broederschap	22
Welke zijn voor hare erkenning de onmisbare vereischten eener Doopsbediening?	23—25
Voorstellen en benoeming eener Comm. van Advies in zake de Doopskwestie	56
Rapport permanentverklaring en verder mandaat dier Commissie.	120, 121
De Doop moet zoo spoedig mogelijk worden bediend	79
Verzuim van het gebruik des H. Avondmaals	46
Hoe met leden, die zich daaraan bij voortdoring schuldig maken de handelen?	49, 50

ZENDING

1. Onder de Heidenen.

Verslag der Zendingscommissie en der Subcomm. voor eene christelijke school te Batavia	57
Conferentie der Comm. <i>ad hoc</i> met de Schotsche afgevaardigden	45, 46, 58
Zendingscorrespondenten, door de Classis te benoemen	66
Een Comm. uit de Docenten ter bijwoning van de vergadering der Zendingscommissie	66
Reglement voor de <i>Zendingschool</i>	66—68
Opheffing van het mandaat in zake eener Christelijke School in Batavia	69
Bepaling aangaande daarvoor gezonden giften	69
Uitzending van den Zendeling-Candidaat <i>A. Delfos</i>	69
Machtiging om een Zendeling-Kweekeling voor eenigen tijd naar <i>Edinburgh</i> te zenden	58, 69
De Zendingschool blijft vooralsnog te <i>Leiden</i>	70
De Zendingsdirektor geeft de Synode het recht terug in zake de bepaling der plaats van vestiging van Zendingschool geheel vrij te handelen	70

2. Onder Israël.

Verslag der Commissie voor de Zending onder Israël	50
Gift der Vrije Kerk in Schotland voor dezen arbeid onzer Kerk	50
Zendeling-leeraar onder Israël. Stemmen staken .	52, 55
Rapport aangaande de boeken van den Secr.-penning- meester	54
Mandaat der Comm. van een Colporteur-bezoeker aan te stellen	55
Herbenoeming van ds. KROPVELD	56

KAS VOOR EM.- PRED., WEDUWEN
EN WEEZEN.

Verslag der Commissie voor de Kas	90
Bijdrage van elke Provincie in de Voorjaarscollecte van 1879	90
Onder welken naam de Kas bij de wet bekend moet staan en waar zij moet gevestigd zijn	91
Weezen, die meerderjarig doch onbekwaam zijn om in hun onderhoud te voorzien, blijven voor reke- ning van de Kas	91
Of het wettig is een leeraar met voldoende lichaams- kracht emeritus te verklaren wegens geestes- zwakheid?	92
Handhaving en nadere verklaring van „in overleg met” in art. 8 Reglement	92
Geen verandering in de benoeming door de Prov. Verg. van leden der Kas	93
Bepaling dat voortaan in 't verslag de <i>namen</i> , van de <i>personen</i> , die ondersteuning genieten, zullen worden medegedeeld	94
Een voorstel dat elke Prov. in haar eigen behoefte voorzien-ingetrokken en waarom	94
Opwekking tot milde bijdragen, en vervroeging der Najaarscollecte	94

SCHUTTERSKWESTIE.

Een vraag over het gaan van de Syn. Comm. op audiëntie en een besluit	15, 16
Arrestatie van een lid der Gemeente te <i>Eldam</i> , wegens niet-opkomen ter exercitie op den Dag des Heeren	25, 58
Besluit om door een Comm. een adres aan ZExc. den Minister van Binnenl. Zaken te overhandigen enz. enz, ...	59
Brief aan br. P. GROOT	65

Bericht van een verzoek van de Christ. Werklied.- Vereen. „Patrimonium“ aan Z. M. den Koning .	61
---	----

VERHOUDING TUSSCHEN KERK EN STAAT.

Protest tegen de tegenwoordige uitkeering van het budget van Eeredienst	72
--	----

DE VIERING' VAN DEN DAG DES HEEREN.

Intrekking van het besluit de vorige Synode inzake het gewone werk in de branderijen op den Zondag	78
Alleen die werkzaamheden met de gist zijn onder de werken van noodzakelijkheid te rekenen, die enkel geschieden om bederf voorkomen	78
Reizen op Zondag, in 't bijzonder met publieke ver- voermiddelen	86—90
Voortzetting van het werk der Dordsche Synode 1618 en 19 in zake de „quaestie der onderhoudingen van den Dag des Heeren	129, 130
Bezwaar tegen een art. van Docent DE Cock in 't <i>Juli</i> — No. van „De Vrije Kerk“	137

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Verslag van de Curatoren	95
Vragen om nadere inlichting	96
Verslag van ds. Nederhoed, Algemeen Penningmeester voor de uitbreiding der Theol. School	96, 97
Vergadering in Comité	97, 98, 105, 112
Besluit aangaande noodige verbouwing met het oog op mogelijke verplaatsing der School	98—100
De Theol. School alleen bestemd voor opleiding van predikanten	101
De Curatoren zullen ook in de Symboliek examineeren	101
Het verleenen van den Doctorstitel	102
Zilveren feest der Theol. School	102, 103
Opwekking aan de Leeraren, Kerkeraden en leden der Gemeente	103
De nieuwe regeling der lessen en verdeling der vak- ken geaprobeerd	104
Zielzorg en toezicht op het geestelijk leven der studenten	97, 104, 108
Nadere bepalingen aangaande de toelating als student	105, 107
Verklaring der Synode met betrekking tot de maat- regelen, door Docenten en Curatoren genomen	106

Verband tusschen de Theol. School en de Kerkbesturen	108
Uitbreiding wat de litteratische vakken betreft	108
Hoe te handelen ingeval van aanklacht inzake leer of leven van een Leeraar aan de Theol. School?	137, 138
Onderwijskracht, geen vermeerdering thans van het getal Docenten	108, 112, 113
Rapport aangaande de boeken van den Algemeenen Thesaurier	138
Besluit tot meerdere zekerheid der gelden	138

KERKREGEEERING.

Reglement-concept op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen	15, 130—133
De behandeling van het concept van een nieuw kerkvisitatie-reglement uitgesteld tot de volgende Synode	15
Herstelling van afgezette Leeraars in de Evangeliebediening	63, 64
Herziening der Kerkorde	79—84
Het verkiezen van Kerkeraadsleden zonder nominatie	80, 117
Is huwelijksinzegening van leden onzer Kerk in een Kerk en door een Leeraar buiten onze Kerk gemeenschap geoorloofd?	85, 135
Een meer zuivere Vertegenwoordiging	~~112~~ ~~155~~
Het zenden van voorstellen, die gewichtige belangen der geheele Kerk betreffen, aan de lagere Kerkbesturen	115, 116
Voortaan Synode om de 3 jaar	117
Art. 8 Dordsche Kerkorde: het examen voortaan af te nemen door de Prov. Synode, vakken waarin enz.	117—119
Behandeling van kinderen der Gemeente, die zich misdragen	120
Onderteekening van art. 36 der Belijdenis	122
Attestatie aan schippers-wenschelijk	123, 124
De Kerstboom op de Zondagscholen ontraden	125, 125
Kerkelijke inzegening des huwelijks	125, 126
De roeping der Kerkbesturen en leden tegen de drankzonde	126—129
Opwekking aan nalatige gemeenten inzake het »Reglement op de inrichting en het bestuur der C. G. Kerk in Nederland»	130
Mag een ouderling, die in staat van faillissement is, in de Bediening blijven	135

Bladz.

De »Gereformeerde Zondagschoolvereeniging JACHIN» erkend	137
De weg om stukken uit het Archief der Kerk ten gebruike te bekomen	139

SYNODALE COMMISSIE.

De S. C. zal jaarlijks verslag doen aan een Prov. Synode	17
Een bepaling aangaande correspondentie met de Hooge Regeering, in gevallen, die geen zaken der Kerk betreffen	17
Opdracht om zich tot de Regeering te wenden, in zake :	
Schutters en militairen	16, 17
Budget van eeredienst	72
De drankzonde	129
Opheffing der Gem. Weteringsstraat, en J. G. SMIT c.s.	135
Ds. E. DIEMER kan zich in zake het verschil met de Gemeente Meliskerke wenden tot de S. C.	53, 54
Opdracht in zake de Geuzenkerk een voorstel tegen de volgende Synode in te leveren; tot zoolang heeft de Kerkeraad van <i>Brielle</i> zich met de S. C. te verstaan	77, 78
Aftreding en benoeming van een lid	134

INGEZONDEN STUKKEN.

Een bepaling aangaande Ingez. Stukken	51
Een Ingez. Stuk van ds. DIEMER, klacht tegen de Gem. <i>Meliskerke</i> enz.	53, 54
Van J. DONKERS te 's <i>Hage</i>	61
Mej. wed. ds. DE HAAN-MOET, te <i>Kampem</i>	62
Kerkeraad der Gem. te Uithuizermeeden, protest te- gen art. 54 Syn. <i>Utrecht</i>	62
Ds. P. DIJKSTERHUIS, protest tegen art. 137, Syn. <i>Utrecht</i>	63
K. KREULEN te <i>Middelburg</i>	63
Geref. Traktaatgenootschap „FILIPPUS“	64
Kerkeraad en Classis <i>Heerenveen</i> , protest tegen een besluit der Comm. vanwege de Prov. Syn. van Friesland, inzake eenige afgesneden leden	73, 74
M. TIMMERMANS en J. VRIJLAND te <i>Schiedam</i> en D. STOLK te <i>Rotterdam</i> , inzake de gist-kwestie 75, 76, 78, 79	
E. BOEKHOLT, te <i>Groningen</i> , bezwaar inzake bepa- ling van een Doop-dag	79

	Bladz.
Kerkeraad der gem. te <i>Enschede</i> . Toelichting bij het punt op de <i>Agenda</i> , inzake art. 86 D. K. Boekh. REITS, over de Alg. Bep. en kopierecht	81 84
G. Ph. ZALSMAN, P. v. D. SLUIS en J. HAAN over uitgave van »De Handelingen« der Synode	85
Eenige leden te <i>Beilen</i> , protest tegen nominatie van ouderlingen	85
F. H. BOOIJ, te <i>Hoogeveen</i> , aanklacht tegen Kerkeraad enz., en E. J. H. HEMMERS te <i>Veenendaal</i> , klacht, inzake rijden op den dag des Heeren	86
M. v. D. VEEN—SIESLING te <i>Bergum</i> , protest tegen Kerkeraad en Classis over censuur	135
Ds. E. BREITSMAN en Kerkeraad te <i>Donkerbroek</i> , protest tegen Prov. Synode van <i>Drenthe</i>	136
J. KOETSIER te <i>Assen</i> , klacht tegen Prov. Synode van <i>Drenthe</i>	136
J. KOK te <i>Rotterdam</i> , protest tegen den Kerkeraad der Gem. G. W. en Classis	136

BIJZONDERE ZAKEN.

Bezoek namens de Synode gebracht aan mej. wed. ds. C. VAN PROOSTDIJ	25, 26
Verslag van de afgevaardigden naar de Synode der Belg. Zendingkerk in 1878	30
Of een verklaring van bezwaar tegen een besluit in de Notulen mag en moet opgenomen worden	45, 46
Feliciteatie van den president met zijn 38n verjaardag	51
Brief van ds. C. G. de MOEN	56, 57
Verzoek om dispensatie, ten einde br. J. SMIT, te <i>Kamperveeu</i> , naar art. 6 D. K. te mogen examineren	123
»De Geuzenkerk« en de Gemeente te <i>Brielle</i>	17, 76, 77
Het getal stemmen voor en tegen een voorstel in de Notulen te vermelden	73
Uitgave van de »Handelingen« der Synode opgedragen aan het Moderamen	85
Bezwaar van <i>N. Holland</i> tegen <i>Zeeland</i> inzake toepassing van art. 8 D. K.	120
Docent NOORDZIJ benoemd tot lid der Comm. voor 't Reglement op het beheer enz.	134
Benoeming eener Comm. tot vaststelling der nog niet gelezen Notulen	133
Kennisgeving aan de Regeering van de opheffing der	

	Bladz.
Gem. Weter. te <i>Amsterdam</i> en 't voeren van haar naam door J. G. SMITT c. s.	135
Kosten der Synode en andere algemeene uitgaven .	138
De kosten van verschotten van den Prov. Correspondent ter voorbereiding der Synode komen voor rekening der Prov. Synode	139
De plaats der volgende Synode	139
—————	
Sluiting der Synode	139--142
Toespraken van den President, Vice-President, Doc. van Velzen en Ds. Bulens.	
Verklaring van Goedkeuring der Notulen	142

BIJLAGEN.

I.	
Verslag van de Synodale Commissie	Bldz. I
II.	
Verslag van de Curatoren der Theol. School	IX
III.	
Verslag van den Algemeenen Thesaurier der Kas voor de uitbreiding der Theol. School	XX
IV.	
Verslag van de Comm. voor de Zending onder Israël	XL
V.	
Verslag van de Algemeene Commissie voor de Heiden-Zending	XLVII
VI.	
Verslag van de Commissie der Algemeene Kas voor Emer.-Predikanten, weduwen en weezen	XCVII
VII.	
Rapport inzake de Doopskwestie, door de daartoe benoemde Commissie van Advies	XCIX
VIII.	
Adres inzake de Schutterskwestie, art. 83.	CXIII

—————

Nawoord van den Scriba.

Van Bijlage I—IV zijn de drukproeven door de schrijvers zelve gecorrigeerd, om ieders eigenaardigheid in spelling enz. ongeschonden te bewaren; VII en VIII, in afdruk ter perse gekomen, zullen, hoop ik, wel nagenoeg zonder drukfeilen zijn. Daar, van wege afstand en tijd, de Scriba slechts éénmaal proef ontving, is de correctie niet geheel zooals hij zelf die zou wenschen. Hier en daar is de punctuatie of de vorm der letters niet zuiver, een letter of woord te veel of te weinig, enz.; de lezer gelieve dit gebrek te verschoonen. Van eenige zinstorende fouten en uitlatingen volgt hier opgaaf en verbetering.

Art. 14, regel 7,	staat: <i>en</i> zich	lees: <i>om</i> zich
» 17, » 1,	» <i>deels</i> mede	» <i>deelt</i> mede
Bladz. 18, laatste r.	» De Kerk <i>verbindt</i>	» <i>bindt</i>
Art. 34, regel 10,	» om <i>haar</i>	» om <i>hun</i>
» 38, voorl. r.,	» gearbeid <i>te</i>	» gearbeid
» 40, regel 17,	» <i>Hollandsche</i> sprek.	» <i>Hollandsch</i> sprek.
Bladz. 32, r. 39,	» 't Heeft <i>hun</i> veel gekost	lees: <i>hem</i> .
» 37, r. 6,	» <i>oecumensch</i>	lees: <i>oecumenisch</i>
» 40, r. 25,	» werk Gods <i>kan</i>	» <i>te</i>
Art. 70, regel 8,	bij te voegen: makende met de belegde gelden een som van <i>f</i> 2965,22½.	
» 77, »	staat: C. v. Z	lees: C. v. Z. I.
» 80, » 5,	» zie Bijl. VI	» Bijl. V.
» 83, » 17,	» <i>vergaand</i> feit;	» <i>vaststaand</i> feit.
Dit art. 83 moet zijn: 82.		
Aan dit art. toe voegen: <i>Van dit adres zal aan Z. M. den Koning en aan de leden der Eerste en Tweede Kamer een afdruk worden gezonden. Zie Bijl. VIII.</i>		
Art. 129, regel 2 bij te voegen: Zie Bijl. III.		
» 146, » 11,	staat: <i>veel wenschelijkcr</i>	lees: <i>wel wenschelijk</i>
» 148, 5de al. r. 2	valle " <i>oordeel</i> " weg.	
Blad. 114, r. 7 v. o.	staat: <i>regeerend</i> stelsel	lees: <i>vigeerend</i> (stelsel.)
» 116, r. 26/27,	» Ook zulk een teruggang . . . <i>zou door</i> lees: Ook <i>zou door</i> zulk een . . .	
Voor art. 164 in te voegen: <i>De Zendingsdirektor is, tijdens deze Zitting, in de Verg. teruggekomen.</i>		
Art. 173, regel 2,	staat: <i>stemming</i>	lees: <i>stemmen</i>
Bladz. 131, r. 16,	» te <i>wijzen</i>	» <i>wijzigen</i>
Art. 197, r. 4,	» <i>doopen</i>	» <i>doopen</i> —